

IUSTITIA

REVISTA BAROULUI DOLJ

ANUL VIII

NR. 2(16)/2018

CUPRINS

PROFESIA LA ZI.....	3
<i>Antonín Mokrý</i> , De ce sunt importanți avocații - În apărarea apărătorilor statului de drept.....	3
<i>Patrick Henry</i> , Avocatul reprezintă dreptul la dreptate: să îl apărăm!	5
<i>Laurent Pettiti</i> , Pentru o Convenție europeană a profesiei de avocat.....	7
<i>Andra Ionescu</i> , Rolul special al avocaților în apărarea democrației.....	9
<i>Dorel Rusu</i> , Avocatura – instituție a societății civile	12
FORUM.....	19
<i>Roxana Știubei</i> ,Hakan Canduran. Omul din spatele avocatului.....	19
<i>Cristian Diaconu-Florea</i> , Programul de educație și asistență juridică pentru îmbunătățirea accesului cetățenilor la justiție - JUST ACCESS	23
<i>Lucian Nițuleasa</i> , Procedura răspunderii disciplinare a avocatului: Efectuarea unei vizite de către Decanul Baroului la sediul profesional al avocatului cercetat, chiar și absența acestuia, nu încalcă.....	26
DIN ACTIVITATEA BAROURILOR	28
Premiul "Avram Iancu" pentru anul 2018.....	28
<i>Lucian Bernd Săuleanu</i> , Depunerea Jurământului de către avocații stagieri	30
<i>Ioana Luminița</i> , Conferința "Defăimarea prin presă" – Versailles 2019.....	32
<i>Mihai- Dragoș Nicu</i> , Participarea Baroului Dolj la "Zilele Baroului București – 2018"	34
<i>Bogdan Mihăloiu</i> , Alpinism în Carpați-avocați la înălțime în anul centenarului.....	36
<i>Nicolescu Dragos-Andrei</i> , Baroul Argeș: star open tenis 2018.....	40

STUDII ȘI COMENTARII	42
Calitatea de consumator a avocatului la încheierea contractelor de credit.....	42
Bosneanu Iulia Alexandra , Considerații asupra cauzei actului juridic civil în reglementarea actuală. Observations on the juridical act cause in the current regulations.....	48
Eugen Tițoiu , Autonomia acțiunii în rectificarea de carte funciară. Lipsa efectelor inexistenței unei acțiuni de fond.....	59
Dragoș Stoenac , Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Principii. Condiții de admisibilitate...	64
VARIA.....	68
Istoria Baroului Dolj 1928-1948	68

Colegiul de redacție:

Av. Dragoș Stoenac – responsabil număr

Av. Sorin Ionuț Manafu

Av. dr. Răzvan Scafeș

Av. Dan Marius Peța

Av. Lucian Săuleanu - coordonator

PROFESIA LA ZI

De ce sunt importanți avocații - În apărarea apărătorilor statului de drept¹

**Antonín Mokry,
Președinte CCBE 2018**

CCBE este încântat să poată marca ediția 2018 a Zilei Europene a Avocaților: “De ce sunt importanți avocații: Apărarea apărătorilor Drepturilor Omului și a Statului de Drept”. Asigurând apărarea drepturilor cetățenilor, câteodată împotriva autorităților, avocații joacă un rol important în menținerea Statului de Drept. Pentru a putea acționa în acest mod, avocații trebuie să fie independenți față de orice tip de influențe, cum ar fi, într-o succintă enumerare, cele politice, judiciare și guvernamentale.

Cu toate acestea, profesioniștii dreptului sunt, din ce în ce mai des, subiect al amenințărilor, supravegherii, hărțurii și chiar al crimelor. Această situație îi privește pe cetățeni, ținând cont de faptul că avocații pot să nu fie capabili să apere drepturile cetățenilor în deplină libertate și în mod eficient. Mai mult decât atât, instrumentele europene și internaționale care urmăresc protecția avocaților nu au fost atât de eficiente pe cât era de așteptat, fiind lipsite de orice forță executorie.

În acest context, Consiliul Europei examinează fezabilitatea unei Convenții europene a profesiei de avocat. Ca instrument obligatoriu pentru Statele semnatare, Convenția ar aduce beneficii cetățenilor, garantând accesul acestora la avocați independenți. Avocații trebuie să exercite profesia în libertate, sub protecția Statului de drept, ceea ce constituie tema Zilei Europene a Avocaților din acest an.

Ziua Europeană a Avocaților (ZEA) marchează rolul avocaților în apărarea Statului de Drept în Europa. Ea se aniversează în data de 25 octombrie, concomitent cu Ziua Europeană a Justiției. Ziua Europeană a Justiției are loc în data de 25 octombrie și marchează aducerea justiției mai aproape de cetățeni, informându-i asupra drepturilor lor și promovând activitatea Consiliului Europei și a Comisiei Europene în domeniul justiției, prin simularea unor proceduri și organizarea unor sesiuni de informare.

Avocații apără și promovează Statul de Drept împotriva nelegalităților, prin apărarea drepturilor cetățenilor. Statul de Drept constituie, împreună cu Drepturile Omului, o piatră de temelie a democrației europene.

Annual, CCBE selectează o temă în legătură cu rolul avocaților în beneficiul cetățenilor. Avocații sunt, din ce în ce mai frecvent, subiect a numeroase atacuri, cum ar fi amenințări, supravegheri, și chiar crime, în Statele membre ale Consiliului Europei. O astfel de situație afectează profund societatea noastră și pe cetățeni, împiedicând accesul la o apărare corespunzătoare a drepturilor acestora, prin avocat.

¹ https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/EUROPEAN_LAWYERS_DAY/2018/EN_Handbook_2018.pdf

Ziua Europeană Avocaților 2018, subliniază importanța avocaților și a apărătorilor drepturilor omului în Europa. În cadrul sprijinirii independenței avocaților și a rolului acestora în apărarea drepturilor cetățenilor, CCBE este foarte interesat de activitatea Consiliului Europei în examinarea și redactarea unei Convenții europene a profesiei de avocat.

În acest context, Ziua Europeană a Avocaților 2018 se concentrează pe chestiunea: **“De ce sunt importanți avocații: Apărând apărătorii Statului de Drept”**.

Avocatul reprezintă dreptul la dreptate: să îl apărăm!¹

Patrick Henry
Președinte al Comitetului pentru Drepturile Omului al CCBE

«Orice persoană acuzată are, în special, dreptul de a se apăra singură sau de a beneficia de asistența unui apărător ales, iar dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, de a fi asistată gratuit de un avocat din oficiu, dacă interesele justiției o cer....» enunță articolul 6, §1, al Convenției europene a drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Este vorba de un principiu fundamental care ar trebui aplicat oricând și oriunde.

Nu există justiție demnă de acest nume dacă femeile și bărbații care apar în fața ei nu sunt asistați de un avocat independent, ținut de secretul confidențelor făcute de clientul său și de regulile deontologice care garantează protecția intereselor acestuia din urmă.

Întrucât viața este complexă, plină de situații neprevăzute, subiectivă, și că fiecare dintre noi nu percepe decât unele fațete ale realității, prin prisma simțurilor, culturii și a experienței sale de viață; și că este, în aceste condiții, indispensabil ca atunci când o persoană este confruntată cu justiția, fie ea penală, civilă sau administrativă, să poată beneficia de sprijinul unui specialist în soluționarea conflictelor, care să o ajute cu răbdare și sub beneficiul secretului profesional să reconstituie ceea ce a făcut cu adevărat, în ce scop și în ce modalitate. Pentru că în lipsa unei încrederi totale între client și avocatul său, comunicările dintre ei vor fi amestecate cu reticențe și minciuni, iar în aceste condiții nu va fi decât un simulacru de apărare care pregătește, la rândul său, un simulacru de justiție.

Întrucât dreptul este mai insesizabil decât a fost vreodată, emanând în sursele cele mai diverse, internaționale, europene, naționale, locale, private și că este practic imposibil să te aperi, în lipsa sprijinului unui specialist, capabil să analizeze și să disece toate normele susceptibile a fi aplicate situației trăite de clientul său.

Întrucât avocatul este garantul procedurii, cel care limitează pe cât posibil arbitrariul care prezervă și aduce securitatea juridică și deci încrederea în lipsa căreia nicio economie nu se poate dezvolta de manieră durabilă.

Întrucât astfel, avocatul reprezintă condiția nu numai a prezervării valorilor noastre morale, umaniste dar și a bunăstării economice a societății noastre.

Acesta a fost mereu un adevăr. Cu atât mai mult cu cât, în prezent, unii visează să substituie alte modele justiției, pentru a reglementa raporturile noastre sociale: supravegherea și represiunea, religia, economia, comunicațiile (îndoctrinare, denigrare, demagogie, *fakenews*, ...)

Trebuie, deci, să afirmăm și să proclamăm, chiar față de acești dictatori (sau candidați la dictatură) care își permit să conteste drepturile omului, încercând să le prezinte ca valori occidentale, hegemoniste, chiar postcolonialiste, că dreptul trebuie apărat printr-un avocat independent. Dacă uneori, prin sprijinul pe care îl oferă unor acțiuni de contestare contracarând anumite proiecte de lege, unele chiar lăudabile, scopul urmărit este acela de a permite legislatorilor să progreseze pe baze mai solide, pentru că vor fi acceptate în măsură sporită dacă cei care trebuie să suporte consecințe defavorabile au avut posibilitatea de a le contesta în fața unor jurisdicții independente, cu concursul unor avocați independenți.

¹ <http://www.unbr.ro/dam-publicitatii-materialul-pus-la-dispozitie-de-delegatia-permanenta-a-unbr-la-ccbe-manualul-anual-al-zilei-europene-a-avocailor-2018/>

Avocatul reprezintă accesul tuturor la justiție.

Dar astăzi reprezintă și mai mult.

Dreptul, mai complex decât a fost vreodată, este de asemenea, mai omniprezent decât în trecut. A pătruns adânc în întreprinderi, în familii, în cercurile sportive și în cele de distracție. Peste tot și fără încetare se aplică noi reguli, ni se impun noi obligații, impunându-ne să revizuim activitățile noastre practice, să le îmbunătățim. Este, în special, dificil să anticipezi exact domeniul de aplicare, să determini măsura transformărilor care ne sunt impuse. Dar, de asemenea, să distingi oportunitățile pe care noile reguli le deschid.

Există aici un enorm factor de inegalitate. De o parte sunt cei puternici, care se pot înconjura cu numeroși consilieri, permițându-le să minimizeze costurile transformărilor impuse, câteodată chiar să scape și deseori să se folosească de ele. Și pe de altă parte sunt cei slabi, care suferă, se simt dezorientați și, de multe ori, marginalizați.

Un exemplu? Noile reguli europene asupra protecției datelor cu caracter personal au fost create pentru a proteja cetățenii contra intruziunilor cât mai puternice ale marilor întreprinderi în viața lor privată. La final, acestea din urmă au putut să pună în funcțiune proceduri informatizate, standardizate, care le permit să continue micul comerț fără dificultăți majore. Micile întreprinderi sunt cele care au fost constrânse să pună în funcțiune, cu mari cheltuieli, proceduri complicate, ele nefiind în centrul atenției Comisiei.

Cine poate restabili, măcar în parte, echilibrul? Cine poate sfătui în mod util cetățenii, întreprinderile, administrațiile, pentru ca dreptul să nu se transforme într-un mijloc de opresiune în mâinile celor puternici ci, din contră, un mijloc de emancipare a celor mai slabi?

Avocatul se numără, cu certitudine printre aceștia. Independența sa, obligația de respectare a secretului profesional deontologia (și în special regulile care interzic conflictul de interese) îl califică în mod special, chiar dacă există și alții, care în funcție de domeniile în care activează pot fi și ei calificați.

Este o miză fundamentală a societății. Să oferi fiecăruia posibilitatea de acces la drept, la tot dreptul, pentru a face din acesta un mijloc de egalitate, libertate, solidaritate, demnitate. Să împiedici ca dreptul să folosească doar celor bogăți pentru a se îmbogăți, să sărăcească și să oprime pe cei mici.

Avocatul, alături de o femeie (sau un bărbat) o ajută pe aceasta (acesta) să stea în picioare.

De aceea, avocații trebuie apărați, Pentru că sunt în serviciul tuturor pentru a asigura această egalitate, acest echilibru.

Dictatorii au înțeles foarte bine acest lucru. Cel mai sigur indiciu al valorilor democratice ale unui regim este locul lăsat unui barou liber și independent. Abia instalată o dictatură sau orice alt regim totalitar, puterea încearcă să pună botniță presei și baroului, să aservească magistratura. China, Iranul, Arabia și, recent, Turcia oferă exemple clare. Și, chiar în sânul Uniunii Europene, mai multe state cunosc derive periculoase: punerea sub tutelă a Curții Constituționale în Polonia, interzicerea oricărui sprijin pentru imigranți în Ungaria. Și în alte țări, măsuri mai puțin spectaculoase sunt puse în practică, ele urmărind același obiectiv de restrângere a libertăților.

Să fim atenți. Ceea ce a părut a fi dobândit ar putea să redevină o miză fundamentală, pentru care va trebui să ne luptăm din nou.

Avocații sunt în prima linie. În mod individual, prin intermediul barourilor și al organismelor reprezentative, în primul rând al CCBE, ei întreprind acțiuni pentru apărarea libertăților, asigurarea demnității cetățenilor, evitarea unor discriminări nejustificate.

Din acest motiv avem nevoie, în special, de o Convenție europeană a profesiei de avocat, pentru a putea dispune de un instrument puternic, direct aplicabil, care să permită protejarea avocaților, apărătorii ai drepturilor și libertăților.

Să apărăm avocații!

Să luptăm!

Pentru o Convenție europeană a profesiei de avocat¹

Laurent Pettiti

**Avocat în Baroul Paris, membru al Consiliului Național al Barourilor (CNB)
Președinte al Grupului de lucru « Convenția Europeană a CCBE »**

În 24 ianuarie 2018, parlamentarii reuniți în cadrul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei au adoptat Recomandarea 2121 (2018) «Pentru o Convenție europeană a profesiei de avocat».

Care sunt motivele pentru care transformarea unei norme neconstrângătoare într-un instrument obligatoriu, însoțit de un mecanism de control, ar fi o formulă corespunzătoare, cu o puternică valoare adăugată, de natură a garanta securitatea și independența, în momentul în care situația avocaților într-un mare număr de State membre ale Consiliului Europei este îngrijorătoare – minim 16 state recenzate – ținând cont de contribuția lor la protecția drepturilor omului și a Statului de drept, și presiunile, ale căror obiect îl formează deseori, în exercitarea profesiei, iar în cazurile cele mai rele, victime ale agresiunilor fizice, ale unor dispariții forțate sau de asasinat.

Cu ocazia celei de a 35-a sesiune a Consiliului Drepturilor Omului din iunie 2017, Adunarea a adoptat o rezoluție în 22 iunie 2017, îndemnând Statele să ia măsuri, în special să adopte o legislație națională în scopul prevederii existenței unor asociații profesionale ale avocaților, independente și autonome și al recunoașterii rolului fundamental pe care avocații îl joacă în apărarea respectării legii și a protecției drepturilor omului.

A) Necesitatea unei convenții se explică prin trei rațiuni principale:

În primul rând, avocații joacă un rol esențial între celelalte profesii, în măsura în care acționează în calitate de actori ai justiției și contribuie la protecția Statului de Drept prin apărarea libertăților și drepturilor fundamentale. Din această cauză, profesia de avocat poate forma obiectul unor presiuni considerabile din partea puterilor executive și legislative și, câteodată, a puterii judecătorești, cât și a unor actori din afara Statului. Iată motivul pentru care o Convenție europeană a profesiei de avocat este imperios necesară.

În al doilea rând, chiar dacă există diverse instrumente care recomandă protecția rolului avocaților, printre care Recomandarea nr. R(2000)21 a Comitetului de Miniștri ai Statelor membre (Recomandarea) privind exercitarea profesiei de avocat, atacurile continue la adresa rolului avocaților, în cei 17 ani ce au trecut de la adoptarea Recomandării și care s-au înmulțit în ultima vreme, arată că Recomandarea nu este întrutotul eficientă.

Astfel, în cursul ultimilor trei ani, CCBE însuși a atras atenția asupra situațiilor privind atacuri la adresa avocaților sau atingeri ale drepturilor avocaților, ceea ce a dovedit scrisorile transmise de CCBE referitoare la situațiile din următoarele țări: Bosnia-Herțegovina, Georgia, Moldova, Ucraina, Turcia și Polonia. Mai mult decât apeluri pentru adoptarea unor mai bune practici, sunt necesare obligații de constrângere în scopul garantării protecției independenței profesiei de avocat și prin acestea, a Statului de Drept.

¹ <http://www.unbr.ro/dam-publicitatii-materialul-pus-la-dispozitie-de-delegatia-permanenta-a-unbr-la-ccbe-manualul-anual-al-zilei-europene-a-avocailor-2018/>

În al treilea rând, cu toate că o serie de drepturi legate de rolul avocaților în menținerea Statului de Drept sunt protejate prin CEDO, alte drepturi, identificate în Recomandare nu figurează în câmpul de aplicare al CEDO. Și aceste drepturi necesită un mecanism de protecție la nivel european, într-o manieră mai rapidă și imediată, decât cel prevăzut în CEDO.

Trebuie observat că noua Convenție, ca de altfel și Recomandarea anterioară, vor recunoaște și obligațiile impuse avocaților precum și drepturile acestora. Aceasta reflectă faptul că rolul esențial al avocaților în administrarea justiției și în protecția Statului de Drept impune respectarea anumitor norme specifice profesiei de avocat.

B) Considerații de ordin teoretic și practic

1) Dacă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (la Cour/ Curtea), recunoaște, începând cu hotărârea GOLDER, avocaților un «statut specific» și protejează, în special, secretul profesional al avocatului, libertatea de exprimare, confidențialitatea comunicării cu clienții proprii, **jurisprudența Curții păstrează o liniște relativă asupra locului avocatului ca actor al justiției în exercitarea profesiei.**

2) **În anumite State, jurisprudența Curții nu este sau este aplicabilă în mod incomplet și uneori tardiv.** Trebuie, în mod evident, epuizate toate remediile naționale înainte de a formula o plângere în fața Curții, pentru ca avocatul, care se autoestimează drept victimă a unei violări a Convenției de către statul al cărui cetățean este să poată obține o condamnare a statului și să își vadă drepturile recunoscute. Un simplu examen al jurisprudenței ne arată că deciziile Curții intervin după trecerea a mulți ani din momentul în care avocatul a fost victima unor violări care sunt sancționate. Dispoziții cu caracter sporit de constrângere (mai clare) ar permite acțiuni mai eficiente.

3) Convențiile Consiliului Europei sunt adoptate în scopul **armonizării legislațiilor naționale disparate sau câteodată al remedierii absenței legislației naționale.** Astfel, o Convenție a profesiei de avocat ar permite construirea unui soclu comun al apărării profesiei.

4) Drepturile nerecunoscute în recomandare nu sunt garanții exhaustive ale unei exercitări libere și independente a profesiei. Rolul esențial al avocatului, actor al justiției impune ca el să beneficieze de o protecție care să îi asigure independența și, în special: protecția secretului profesional, în interesul clientului său, dreptul la libertatea de expresie, independența baroului sau a organizației profesionale..

5) **O Convenție va cuprinde angajamente clare și directe ale Statelor,** invocabile de către avocați în fața jurisdicțiilor naționale, permițând acestora să își exercite mandatul în condiții care corespund statutului de apărători ai justițiabililor și ai Statului de drept.

6) O Convenție va fi un mare **pas înainte pentru protecția drepturilor fundamentale ale cetățenilor.** Prin intermediul avocaților, drepturile cetățenilor, înainte de toate, vor fi cele protejate. Doar o profesie de avocat independentă poate să sfătuiască în libertate și poate asigura apărarea cetățenilor în fața jurisdicțiilor, contribuind astfel la buna funcționare a administrării justiției.

Convenția va avea deci o valoare adăugată incontestabilă, ca prim instrument internațional de natură a garanta rolul esențial al avocatului, actor al justiției și al Statului de Drept, nu numai în activitatea judiciară dar și în cea de sfătuitor, în interesul exclusiv al justițiabilului.

Rolul special al avocaților în apărarea democrației

Av. Andra Ionescu
Baroul București

Existența însăși a profesiei de avocat într-o țară garantează existența unui stat de drept în acea țară. În egală măsură, avocații și asociațiile profesionale de avocați joacă un rol fundamental în apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv dreptul de acces la o justiție echitabilă și eficientă. Avocații, așa cum remarca Alexis de Tocqueville, reprezintă cea mai puternică barieră împotriva regresiei democrației.

Fiecare națiune are nevoie de un grup ghidat de o viziune pe termen lung și dezinteresată asupra statului și a societății. Ca un corp educat, activ și organizat, independent și separat de stat, avocații sunt capabili de a fi acest grup. De ce?... Întrucât avocatul este garantul procedurii, cel care limitează pe cât posibil arbitrariul, care prezervă și aduce securitatea juridică și încrederea în lipsa căreia nicio economie nu se poate dezvolta de manieră durabilă¹.

Avocații sunt special instruiți în a cunoaște scopurile sistemului juridic. Ei sunt mecanicii sistemului juridic; conduc și ajută la reglarea fină a motorului, știind că, dacă nu este în stare de funcționare, nu va ajunge la destinație. În democrațiile constituționale, avocații dețin un monopol în a asigura că cetățenii pot profita de statul de drept. Dacă avocații nu protejează și asigură accesul persoanelor la un sistem legal funcțional, nimeni nu o va face.

Cum spunea Anthony Kronman: „*Avocații servesc intereselor private ale clienților, dar se îngrijesc și de integritatea și justiția sistemului juridic care definește ordinea publică în care aceste interese sunt urmărite. În acest fel, ei oferă o legătură între domeniile vieții publice și private, ajutând să se reîntrească ceea ce forțele privatizării încearcă să despartă în mod constant.*” Astfel, ei pot servi ca mediatori ai ordinii sociale, contribuind la realizarea unor înțelegeri principiale și creative, care permit o coexistență pașnică, o armonie socială și, în cel mai bun caz, existența justiției sociale.

Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană în articolul privind *misiunea avocatului* prevede că: „Într-o societate întemeiată pe respect față de justiție, avocatul îndeplinește un rol special. Îndatoririle avocatului nu se limitează doar la executarea fidelă a unui mandat în cadrul legii. Avocatul trebuie să vegheze la respectul Statului de drept și a intereselor celor ale căror drepturi și libertăți le apără. Este îndatorirea avocatului nu numai să pledeze pentru cauza clientului său ci și să fie sfătuitorul clientului.”

Pot fi văzuți, deci, ca niște "experți tehnici" care oferă clienților acces la mecanismele complexe ale legii sau ca persoane care acționează ca și "consilieri înțelepți", ajutând clienții să înțeleagă nu doar ceea ce este legal, ci și ceea ce este corect. Așadar, în lumina acestui statut – de consilieri înțelepți - ca fini observatori ai literei legii, avocații constituie sursa principală în explicarea pe înțelesul tuturor a obligațiilor legale pe care omul le are în societatea în care trăiește (similar unor profesori de civică), cât și în a-l ajuta pe cetățean și a-i completa ceea ce îi lipsește în cunoașterea legii și a modalităților de apărare a drepturilor sale.

De reținut că, avocații, prin rolul asumat, servesc întotdeauna doi clienți simultan - cei în numele cărora sunt angajați și societatea în sens larg. Astfel, conform teoriei lui Jacques Vergès,

¹ Patrick Henry, *Avocatul reprezintă dreptul la dreptate: să îl apărăm!*, Manualul anual al Zilei Europene a Avocaților 2018

avocatul are un dublu rol - pe de-o parte, acela de auxiliar al justiției, prin apărarea asigurată ajutând justiția să fie lucidă, să descopere adevărul judiciar și să se pronunțe în cunoștință de cauză, iar pe de alta, cel constând în apărarea concretă a intereselor unei persoane, persoană pe care trebuie să o înțeleagă, cu scopul de a pricepe și exprima *adevărul* său.

Rolul civic al avocatului putem spune că incumbă, în linii mari, trei obligații fundamentale - i) implicarea activă în dezvoltarea și susținerea cadrelor legale, inclusiv a celor care guvernează propria organizare a profesiei; ii) în ceea ce privește relațiile avocaților cu clienții, o anumită responsabilitate pentru calitatea justiției care se realizează prin asistența juridică; iii) accesul la justiție și, raportat la responsabilitățile baroului, nu numai să se angajeze în activități *pro bono*, ci și să susțină un sistem care oferă servicii juridice pe scară largă celor care au nevoie cel mai mult de ele.

Într-o altă ordine de idei, dacă la nivel de principiu, într-un stat de drept, avocatul trebuie să trateze cu respect judecătorii și întreaga breaslă a acestora, aceasta nu presupune faptul că avocatul nu poate dezvălui lipsurile, greșelile, defectele din actul justiției. Aceste acțiuni trebuie, însă, a fi întreprinse într-o manieră de critică și propuneri, și nu de ofensă. Astfel s-a pronunțat și CtEDO în cauza *Morice c. Franța*, prin decizia din 24.04.2015, unde a susținut că: „un avocat trebuie să aibă posibilitatea să atragă atenția publicului asupra eventualelor disfuncții judiciare, iar autoritatea judiciară să poată beneficia de o critică constructivă. Avocații au dreptul de a se exprima public, cu privire la modul de funcționare a justiției, atât timp cât, critica lor se încadrează în anumite limite”.

De asemenea, inerent activității desfășurate, au obligații unice de a sprijini reforma legii care sporește drepturile individuale. Așa cum istoria ne-a arătat, avocații sunt, de obicei, catalizatorii reformelor progresive în structurile juridice și sociale ale națiunii. Modul în care acești actori au reușit să imprime o nouă mișcare în societate este cel mai bine ilustrat prin oferirea câtorva exemple fie în plan internațional, cum este cazul lui Mahatma Gandhi, dar și în plan național și ne gândim la Mihail Kogălniceanu care a avut un rol covârșitor la punerea bazelor României Mici, dar și contribuția zecilor de avocați din Transilvania și Banat la Marea Unire.

Avocatul funcționează ca un agent esențial al schimbării, care testează în mod constant limitele de interpretare și semnificația conceptelor cu care operează². Încearcă, adeseori, să revoluționeze la scară mică sistemul, propunând abordări și interpretări care ies din rigorile literei legii, pentru a atinge obiective valoroase din perspectivă civică, pentru a umple sau corecta lacune legislative. În plus, găsește mijloace inovatoare de a răspunde unor nevoi pe care legiuitorul încă nu le-a identificat, creând astfel un impact care depășește sfera profesiei sale³.

Momentele revoluțiilor democratice aduc o mai mare conștientizare a drepturilor și valorilor fundamentale, iar aceste revoluții necesită o profesie juridică independentă dispusă să acționeze ca un intermediar între popor și guvernul său. Rolul istoric al avocaților care au servit drept gardieni ai libertății și independenței în societățile democratice nu poate fi uitat.

Avocații experți în materie – deopotrivă aceea a propriei țări, cât și a altor țări – pot identifica când normele legale nu mai servesc în interesul națiunii și furniza argumente fundamentate care să susțină un apel către revoluție/schimbare. Mai mult, avocații au abilități reprezentative și retorice necesare dirijării mișcărilor sociale. Ei pot analiza și propune soluții pentru nenumărate scenarii. Liderii mișcărilor sociale nu trebuie doar să inspire mișcarea, ci trebuie să exprime și obiectivele mișcării și să le conecteze cu întreaga societate. Avocații au abilități de exprimare și organizare care îi fac îndeosebi utili în revoluții.

Raportat la astfel de momente cheie în evoluția unei societăți, cum sunt cele de modificări constituționale revoluționare, în special acelea în care statul este format și dezvoltat, avocații dobândesc o importanță relevanță politică. Ei găsesc soluțiile legale problemelor de natură politică, asigurând argumente juridice și putând prelua poziții de conducere politice. Este de necontestat că

² Sorina Doroga, Alexandra Mercescu, *Avocatul în jurisprudența CEDO. Schița unui portret, vol. Despre juriști*, ed. Universul Juridic, București, 2017, pag. 151

³ Idem, pag. 157

profesiile legale organizate pot contribui semnificativ la reformarea societății, atât structural cât și instituțional. După cum demonstrează marile revoluții din Anglia, America și Franța, avocații au oferit, de-a lungul istoriei, rațiuni ideologice prin transformarea limbajului juridic tehnic într-un discurs general privind drepturile și libertățile.

În definitiv, putem concluziona că rolul avocatului poate fi descris, pe larg, ca îndeplinind patru funcții – **i**) de instrument (când acționează ca mandatar în realizarea intereselor clienților); **ii**) de protecție (ajutând oamenii nu numai să prevadă riscurile, dar ajutându-i și să aprecieze pe care să și le asume în vederea atingerii obiectivelor vizate); **iii**) aplanator/ajutor în conflict (fie prin asigurarea unei apărări eficiente în fața instanțelor, fie prin facilitarea unor mecanisme amiabile de rezolvare a disputelor); **iv**) educator civic (include, bineînțeles, tot ceea ce face ca voluntar în acțiuni civice vrednice; include activitățile vaste și în expansiune în care se implică ca membru al baroului și ca participant la inițiativele de reformare a legii). Toate acestea reprezintă modalități importante în care avocații contribuie la țesătura și calitatea vieții.

AVOCATURA – INSTITUȚIE A SOCIETĂȚII CIVILE

Drd. Dorel Rusu¹
Universitatea de Stat din Republica Moldova

Rezumat:

Intrând în contact practic cu orice fenomen social-politic și social-economic, problematica societății civile este prezentă aproape în toate domeniile de activitate ale societății, având tangență cu toate sferele vieții sociale – filosofică, socială, economică, politică, juridică etc. Societatea civilă este unul din cei trei piloni, pe care se bazează societatea democratică și poate rezolva în mod eficient multe probleme. Desigur, un asemenea deziderat este actual și pentru noile democrații.

Avocatura este o instituție de drept independentă a societății civile, menită să asigure, pe bază profesională, acordarea de asistență juridică calificată persoanelor fizice și juridice, în scopul apărării drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime, precum și al asigurării accesului la înfăptuirea justiției.

În științele juridice care studiază activitatea avocaturii, ar trebui de subliniat nu doar importanța asigurării drepturilor subiective ale individului, dar și natura juridică privind impactul activității avocaturii în societate.

Cuvinte cheie: *societate civilă, avocatură, instituții ale societății civile, stat de drept, justiție, legalitate, drepturile și libertățile omului*

Perioada de tranziție spre o societate democratică pe care o parcurge țara noastră este marcată de profunde transformări politice, economice și sociale, transformări ce influențează benefic sistemul legislativ și, nu în ultimul rând, legiferarea și dezvoltarea societății civile. Locul și rolul societății civile a devenit, în prezent, una centrală pentru statele care au pășit pe calea democratizării. Societatea civilă este un instrument indispensabil pentru atingerea unui stat de drept.

Noțiunea de societate civilă a preocupat constant cercetătorii din Republica Moldova, precum și din alte state din blocul socialist, în ultimele decenii, mai ales la sfârșitul secolului XX, fapt ce a condiționat o abordare detaliată a noțiunii de societate-civilă din mai multe perspective. În acest context, s-a impus în atenție și problema ONG-urilor ca exponenți principali ai societății civile. Dincolo de studierea sociologică a acestor forme de asociere, tot mai mult se simte necesitatea unei abordări juridice profunde, menite să evalueze cadrul legislativ care stă la baza organizării și funcționării sectorului nonguvernamental.

Consiliul Economic și Social din Franța, într-un studiu realizat asupra problematicii societății civile, o definește ca: „ansamblul cetățenilor, în diversitatea apartenenței lor sociale și profesionale, care constituie societatea și își exprimă voința de a participa prin intermediul organizațiilor, asociațiilor și a diverselor structuri la realizarea obiectivelor cu caracter economic, social, cultural, educativ, sportiv, umanitar, civic sau de altă natură în afara sferei politice și statale”².

Un stat este democratic și modern atunci când societatea civilă are acces la procesul de elaborare și luare a deciziilor esențiale pentru dezvoltarea politică, economică și socială a țării.

¹ dor.rusu@gmail.com

² François B. Justice constitutionnelle et „democratie constitutionnelle”: Critique du discours constitutionnaliste européen. In: Chevalier J. (dir.) «Droit et politique», 1-ère édition. Paris: PUF, 1993, p. 3

Cu toate acestea, legislatorul nu dă o definiție noțiunii de societate civilă. Iar potrivit doctrinei, noțiunea de societate civilă, în sensul cel mai larg, este acea entitate eterogenă care activează în spațiul neocupat dintre stat (cu toate instituțiile sale politice și administrative) și piață (zona care are drept element esențial profitul). În această zonă dezinteresată politic (societatea civilă, prin definiție, nu are ca scop cucerirea puterii politice, la nivel local sau central) și financiar ar trebui să se întrevadă valorile și principiile care ghidează o societate. Aceasta este zona de mijloc a societății care formează, indirect, reperle și care controlează, cel puțin (moral și valoric), funcționarea corectă a instituțiilor social-politice³.

Societatea civilă este formată din cetățeni, asociați sub diferite forme, care au aceleași interese și care își dedică timpul, cunoștințele și experiența pentru a-și promova și apăra aceste drepturi și interese.

Asociațiile obștești, în Republica Moldova, sunt reglementate de Legea cu privire la asociațiile obștești nr. 837 din 17.05.1996 (Republicată în temeiul art. IV al Legii nr.178-XVI din 20 iulie 2007)⁴; sindicatele – de legea sindicatelor nr. 1129 din 19.10.2000⁵; cultele religioase – de legea privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie nr. 125 din 11.05.2007⁶; partidele politice – de legea privind partidele politice nr. 294 din 21.12.2007⁷, etc.

La fel, Codul Civil al Republicii Moldova⁸ la art. 180 prevede că organizația necomercială este persoana juridică al cărei scop este altul decât obținerea de venit și poate fi: asociație, fundație sau instituție. Iar articolul 181-183 Cod Civil definește noțiunile de asociație, fundație și instituție.

La 28.09.2012, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat strategia de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012-2015⁹, care reflectă angajamentul Republicii Moldova de a consolida în mod sistematic condițiile pentru dezvoltarea rapidă și progresivă a societății civile. Fiind edificată pe principiile încrederii reciproce, parteneriatului, transparenței, participării, nonpartizanatului politic. Strategia continuă eforturile demarate în cadrul strategiei precedente de dezvoltare a societății civile (perioada 2009–2011)¹⁰.

La data de 02.07.2014, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Legea nr. 112 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană¹¹, care are destinat un capitol aparte, intitulat „Cooperarea cu societatea civilă” (capitolul 26). Părțile Acordului de Asociere au consacrat, printre altele, că urmează să stabilească un dialog cu privire la cooperarea cu societatea civilă în diverse domenii. La fel, Părțile promovează dialogul și cooperarea dintre actorii din cadrul societății civile ai celor două părți ca parte integrantă a relațiilor dintre UE și Republica Moldova.

În societățile democratice moderne societatea civilă se presupune că are un rol important și foarte activ, contribuind din plin la păstrarea și la promovarea valorilor democrației. Însă, toate acestea și multe alte lucruri legate de societatea civilă nu sunt pe deplin cunoscute de o mare parte a cetățenilor.

³ Guceac Ion, Foca Marian. *Dreptul de a întemeia întemeia și de a se afilia la un sindicat în condițiile societății civile contemporane*. Constanța: Ex Ponto, 2011, p. 41

⁴ Legea cu privire la asociațiile obștești nr. 837 din 17.05.1996. Monitorul Oficial Nr. 153-156BIS din 02.10.2007

⁵ Legea sindicatelor nr. 1129 din 19.10.2000. Monitorul Oficial Nr. 130 art Nr: 919 din 19.10.2000

⁶ Legea privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie nr. 125 din 11.05.2007. Monitorul Oficial Nr. 127-130 art Nr: 546 din 17.08.2007

⁷ Legea privind partidele politice nr. 294 din 21.12.2007. Monitorul Oficial Nr. 42-44 art Nr: 119 din. 29.02.2008

⁸ Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. Monitorul Oficial Nr. 82-86 art Nr: 661 din 22.06.2002

⁹ Legea pentru aprobarea strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012-2015 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei nr. 205 din 28.09.2012. Monitorul Oficial Nr. 1-5 art Nr: 4 din 04.01.2013

¹⁰ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 267 din 11.12.2008 pentru aprobarea Strategiei dezvoltării societății civile în anii 2009-2011. Monitorul Oficial Nr. 1-2 art Nr: 11 din 13.01.2009

¹¹ Legea nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte. Monitorul Oficial nr. 185-199 din 18.07.2014

Iată de ce sunt importante și necesare pătrunderea în esența societății civile și înțelegerea posibilităților și capacităților de care dispune aceasta în lumea contemporană¹².

Edificarea statului de drept este de neconceput fără respectarea drepturilor fundamentale ale omului și cetățeanului, la care își aduce aportul, de rând cu alte organe de drept, și instituția avocaturii.

Într-o societate întemeiată pe respect față de justiție, avocatul îndeplinește un rol special. Îndatoririle avocatului nu se limitează doar la executarea fidelă a unui mandat în cadrul legii. Avocatul trebuie să vegheze la respectarea statului de drept și a intereselor celor ale căror drepturi și libertăți le apără. Este îndatorirea avocatului nu numai să pledeze pentru cauza clientului său, ci și să fie sfătuitorul clientului. Respectul pentru misiunea profesională a avocatului este o condiție esențială a statului de drept și a unei societăți democratice¹³.

În literatura de specialitate din R. Moldova, avocatura nu a fost studiată și cercetată ca instituție a societății civile. La adoptarea legii nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură, art. 1 alin. (1) prevedea că „Avocatura este o instituție de drept independentă a societății civile, menită să asigure, pe bază profesională, acordarea de asistență juridică calificată persoanelor fizice și juridice, în scopul apărării drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime, precum și al asigurării accesului la îndeplinirea justiției”¹⁴. Ulterior, prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 102 din 28.05.2010¹⁵, Legiuitorul a modificat conținutul articolului 1 din Legea cu privire la avocatură, excluzând noțiunea acesteia, spre regret. Considerăm că pe lângă noțiunea profesiei de avocat, așa cum prevede art. 1 din Legea cu privire la avocatură, Legiuitorul trebuia să păstreze și noțiunea de avocatură. Mai mult ca atât, definiția avocaturii era binevenită de a fi inclusă în preambulul acestei legi. Ori, însăși Legea se numește „cu privire la avocatură”, iar definiția legală legiuitorul a exclus-o.

Legislația română nu dă o definiție a termenului de avocatură. Conform Dicționarului Explicativ al limbii române¹⁶, avocatura semnifică profesiunea de avocat.

În Federația Rusă, instituția avocaturii este reglementată de Legea cu privire la activitatea de avocat și avocatură¹⁷. Conform art. 3 alin. (1) din Lege, avocatura este o comunitate profesională a avocaților și ca instituție a societății civile, nu este inclusă în sistemul administrației publice de stat.

Avocatura, ca instituție a societății civile a fost studiată pe larg în literatura rusă, care continuă și în prezent să dezvolte acest subiect în cercurile științifice ruse. Astfel, aceste probleme științifice au fost ridicate în tezele de doctorat a următorilor autori: Iartîh I.S, în lucrarea „Funcțiile și statutul juridic al avocaturii în condițiile formării societății civile în Federația Rusă”¹⁸; Anufriev D.V – „Avocatura ca instituție a societății civile în statul multinațional rus”¹⁹; Andrianov N.V, în teza sa de doctor în drept „Societatea civilă ca mediu de instituționalizare a avocaturii”²⁰.

Trebuie să menționăm că pentru prima dată însăși noțiunea de societate civilă a fost introdusă

¹² Costachi Gh. Direcții prioritare ale edificării statului de drept în Republica Moldova. Chișinău: Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, 2009 (Î.S. F.E.-P. „Tipogr. Centrală”) pag. 42

¹³ Preambulul Codului deontologic al avocaților europeni, adoptat de Consiliul Consultativ al Barourilor Europene la 28.10.1988.

¹⁴ Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19.07.2002. Monitorul Oficial Nr. 126-127 din 12.09.2002

¹⁵ Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 102 din 28.05.2010. Monitorul Oficial Nr. 135-137 din 03.08.2010

¹⁶ Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită). Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iordani Iordan”. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009

¹⁷ Legea Federală „cu privire la activitatea de avocat și avocatură în Federația Rusă” din 31.05.2002 N 63-FZ, Culegere de legi a Federației Ruse, 2002, № 23, p. 2102

¹⁸ Iartîh I.S. „Funcțiile și natura juridică a avocaturii și a asociațiilor obștești ale acesteia în condițiile formării societății civile în Federația Rusă”, Teza de doctor habilitat în științe juridice, Moscova, 2008

¹⁹ Anufriev D.V. „Avocatura ca instituție a societății civile în cadrul Rusiei multietnice” Teza de doctor în științe juridice, Moscova, 2005

²⁰ Andrianov N.V. „Societatea civilă ca mediu pentru instituționalizarea avocaturii” Teza de doctor în științe juridice, Moscova, 2005

în legislația națională în anul 2002, o dată cu adoptarea legii nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură²¹.

Mai jos vom încerca să demonstrăm că funcțiile și elementele societății civile se aplică întru totul și avocaturii:

- Funcția de protecție. Dreptul la apărare și asistență juridică poate fi considerat o instituție juridică multiaspectuală, în care se întrepătrund norme de drept constituțional, penal, procesual penal, civil, procesual civil, administrativ, financiar și norme aparținând altor ramuri de drept. În afară de aceasta, problema asigurării dreptului la apărare, pe lângă conținutul pur juridic, este determinată și de o serie de aspecte politice, social culturale, economice, etc²². Conform prevederilor constituționale (art. 26 din Constituția Republicii Moldova²³; art. 24 din Constituția României²⁴) – dreptul la apărare este garantat; în tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Conform Codului deontologic al avocaților din Uniunea Europeană²⁵, în punctul 1.1 este prevăzut că misiunea avocatului îi impune îndatoriri și obligații multiple, (uneori aparent contradictorii), față de public, pentru care o profesie liberală și independentă, supusă respectării normelor pe care ea și le-a impus, este un mijloc esențial de apărare a drepturilor omului în fața Statului și a altor puteri din societate. Punctul 2.7 prevede că sub rezerva respectării stricte a normelor legale și deontologice, avocatul are obligația de a apăra întotdeauna cât mai bine interesele clientului său, chiar în raport cu propriile sale interese sau cu interesele confrăților săi.

- Funcția de control. Așa cum a fost menționat, presupune exercitarea unei supravegheri și a unui control asupra puterii politice. Aici putem exemplifica recente presiuni exercitate de Uniunea Avocaților din Republica Moldova privind adoptarea Regulamentului privind procedura de acces și efectuarea controlului de specialitate la intrarea în locul de deținere asupra avocaților, notarilor și mediatorilor sosiți la întrevedere, aprobat prin ordinul Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 419 din 06.09.2016²⁶ și a Regulamentului privind accesului în sediile instanțelor judecătorești, aprobat de către Consiliul Superior al Magistraturii la 29.09.2016²⁷.

Conform Comunicatului de presă din 13.09.2016 a Uniunii Avocaților din R. Moldova²⁸, Uniunea Avocaților califică pretinsul regulament nr. 419 din 06.09.2016 ca fiind „un act vădit contrar prevederilor legale și bunului simț, adoptat în grabă, pentru a ne „arăta din deget”, cu ignorarea bunelor practici stabilite și a legislației privind transparența decizională.

Insistăm asupra încetării acestor abuzuri și oricăror piedici create avocaților în vederea realizării misiunii lor legale, iar acest regulament urmând a fi suspendat cu abrogarea ulterioară.

Cerem înlăturarea oricărui impediment pentru exercitarea drepturilor constituționale la apărare, neadmiterea prevalării unui act subnormativ în raport cu legea organică, Constituția, Convenția Europeană a Drepturilor Omului”.

La data de 19.09.2016, conform Hotărârii Consiliului Uniunii Avocaților, Uniunea Avocaților din R. Moldova a înaintat Ministerului Justiției o adresare cu titlu de cerere prealabilă prin care

²¹Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19.07.2002. Monitorul Oficial Nr. 126-127 din 12.09.2002

²²Mihoci Vasile. *Probleme teoretice și practice privind realizarea dreptului fundamental al omului la apărare și asistență juridică*. Teză de doctor în drept, Cu titlu de manuscris. Chișinău, 2007, p. 4-5

²³Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 12.08.1994

²⁴Constituția României din 21.11.1991, republicată în Monitorul Oficial al României, nr. 767 din 31.10.2003

²⁵Cod deontologic al avocaților din Uniunea Europeană a fost inițial adoptat în Sesiunea Plenară din data de 28 octombrie 1988, și ulterior modificat, în Sesiunile Plenare ale CCBE din 28 noiembrie 1998, 6 decembrie 2002 și 19 mai 2006.

²⁶Regulamentul privind procedura de acces și efectuarea controlului de specialitate la intrare în locul de deținere asupra avocaților, notarilor și mediatorilor sosiți la întrevedere, aprobat prin ordinul Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 419 din 06.09.2016

²⁷Regulamentul privind accesului în sediile instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea nr. 633/26 din 29.09.2016 a Consiliului Superior al Magistraturii. Monitorul Oficial nr. 361-367 din 21.10.2016

²⁸Sursa <http://uam.md/index.php?pag=news&id=875&rid=988&l=ro>, vizitat la 27.11.2016

solicită anularea Regulamentului privind procedura de acces și efectuarea controlului de specialitate la intrarea în locul de deținere asupra avocaților, mediatorilor, notarilor și mediatorilor sosiți la întrevvedere²⁹. Iar prin Ordinul nr. 443 din 19.09.2016 a Departamentului Instituțiilor Penitenciare³⁰ a fost abrogat Ordinul DIP nr. 419 din 06.09.2016.

La fel, conform Comunicatului de presă din 24.10.2016 a Uniunii Avocaților din R. Moldova³¹ s-a menționăm faptul că „Regulamentul privind accesului în sediile instanțelor judecătorești are răsfrângere nu numai asupra judecătorilor și a angajaților instanțelor, dar și asupra justițiabililor, precum și asupra „altor persoane”, a fost aprobat fără a solicita avizul Uniunii Avocaților. Or, noi, avocații, suntem acei care stăm la straja respectării drepturilor și libertăților omului și nu acceptăm derogări de la legea națională și cea internațională la care suntem parte”.

Prin Hotărârea nr. 720/30 din 01.11.2016 a Consiliului Superior al Magistraturii³², a fost suspendată implementarea Regulamentului privind accesului în sediile instanțelor judecătorești, aprobat de către Consiliul Superior al Magistraturii nr. 633/26 din 29.09.2016. Printre altele, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii constată că prevederile Regulamentului au creat diverse interpretări în spațiul public, fapt pentru care, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, având în vedere stabilirea unor reguli mai clare de acces în instanțele judecătorești, pentru a garanta desfășurarea activității judiciare în condiții transparente, dar cu respectarea solemnității și procedurilor legale, pentru asigurarea securității angajaților, justițiabililor, vizitatorilor și sediilor instanțelor de judecată, consideră necesar a relua activitatea grupului de lucru în componență lărgită, cu participarea reprezentanților societății civile, mass-media, precum și altor instituții interesate, în vederea modificării Regulamentului privind accesul în sediile instanțelor judecătorești.

- Funcția de participare. Deoarece unul din principiile de bază ale statului de drept este cel al echității sociale și al egalității în drepturi, considerăm că anume instituția avocaturii este una dintre instituțiile specifice din sistemul organelor de ocrotire a normelor de drept care are menirea de a contribui, prin diferite forme și mijloace, la apărarea și respectarea acestor valori³³.

- Funcția de ajutorare a statului. Conform Studiului privind funcționarea profesiei de avocat în Republica Moldova, întocmit în cadrul realizării acțiunii 3.2.1.(1) din Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, elaborat de către Ministerul Justiției în anul 2013³⁴, se menționează că „Rolul avocaturii într-o societate este unul fundamental – de a face supremația legii efectivă, de a promova drepturile omului, de a-i ajuta pe cei defavorizați și de a da voce celor care nu au o influență politică. Actualmente avocații din Moldova depun eforturi să promoveze aceste valori, să-și facă vocea auzită și să se consolideze într-o profesie juridică unită și puternică”. Iar promovarea drepturilor omului în societatea, precum și rolul avocaturii în „a face supremația legii efective”, este, în primul rând al statului, iar avocatura vine în ajutorul statului de a le implementa.

- Funcția de articulare. După părerea autorului Cucerena A.³⁵, la respectarea întocmai a

²⁹Sursa www.uam.md, vizitat la 27.11.2016

³⁰ Ordinul Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 443 din 19.09.2016 cu privire la abrogarea Ordinului DIP nr. 419 din 06.09.2016 cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedura de acces și efectuarea controlului de specialitate la intrare în locul de deținere asupra avocaților, notarilor și mediatorilor sosiți la întrevvedere

³¹Sursa <http://uam.md/index.php?page=news&id=875&rid=1044&l=ro>, vizitat la 27.11.2016

³²Hotărârea nr. 720/30 din 01.11.2016 a Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la Regulamentul privind accesului în sediile instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea nr. 633/26 din 29.09.2016 a CSM, publicat pe <http://csm.md/files/Hotaririle/2016/30/720-30.pdf>

³³Avornic Gheorghe. *Intensificarea activismului juridic al cetățenilor prin intermediul instituției avocaturii – condiție a edificării statului de drept*. Autoreferat al tezei de doctor habilitat în drept, Cu titlu de manuscris. Chișinău, 2005, p. 4

³⁴Studiul privind funcționarea profesiei de avocat în Republica Moldova, întocmit în cadrul realizării acțiunii 3.2.1.(1) din Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, elaborat de către Ministerul Justiției în anul 2013, site-ul http://www.justice.gov.md/public/files/file/Directia%20notariat%20si%20avocatura/Studiu_functionarea_profesiei_de_avocat-04-07-2013.pdf accesat la 30.11.2016.

³⁵Kucerena A.G. „Rolul Avocaturii în formarea societății civile în Rusia” Autoreferatul la Teza de doctor în științe juridice; Moscova, 2003, pag. 14

legislației, la prevenirea încălcărilor drepturilor și libertăților omului de către instituțiile statului, precum și de către funcționarii publici, la restabilirea drepturilor încălcate și repararea prejudiciului admis prin aceste încălcări, sunt interesate nu doar părțile cărora le-au fost lezate drepturile. În primul rând, pentru respectarea statului de drept, la respectarea drepturilor omului este interesată însăși societatea, și, în cele din urmă, și statul. De aici și instituția avocaturii reflectă un interes pentru societate, care apără drepturile cetățenilor, asigură principiul contradictorialității în procesul judiciar, ajungând la adevăr, suprimând la timp încălcările drepturilor și libertăților omului și restabilirea dreptului³⁶.

- Funcția de democratizare. Instituția avocaturii s-a format ca o asociație independentă și profesională de juriști, fiind chemată să stea la straja drepturilor și intereselor legale atât ale unor persoane private individual, cât și ale societății private în ansamblu. Ceea ce duce, desigur la modernizarea sistemului politic în ansamblu și dezvoltarea în continuare a democrației.

- Funcția de reglementare a conflictelor sociale. Rolul avocatului, atunci când este menținut de către o persoană fizică, o corporație sau de către stat, rezidă în consilierea de încredere a clientului și reprezentarea acestuia, avocatul fiind un profesionist respectat de către terți și un participant indispensabil în procesul de justiție. Prin cumularea acestor elemente, avocatul, care servește în mod onest intereselor clientului său și îi protejează drepturile acestuia, de asemenea, întrunește funcțiile avocatului în societate, cele de anticipare și prevenire a conflictelor, de asigurare că aceste conflicte își vor găsi rezolvare în baza principiilor recunoscute în dreptul civil, public sau penal, punându-se accentul convenit pe drepturi și interese, de favorizare a dezvoltării ulterioare a legii și de protejare a libertății, dreptății și supremației legii. Una dintre soluții în rezolvarea problemelor dintre persoane atât la nivel individual (micro) cât și la nivel macro (grupuri, societăți, state) este medierea și concilierea. Iar instituția avocaturii, unde avocații sunt priviți ca experți în științe juridice capabili să asigure capacitatea de expertiză asupra conflictelor sociale apărute, urmează să se implice în aplanarea disputelor create.

Avocatura, ca și celelalte instituții ale societății civile, este liberă și independentă, cu organizare și funcționare conform legii. Principiul independenței avocaturii este stabilit atât în legislația națională (art. 1 alin. (2) din Legea cu privire la avocatură³⁷ prevede că Profesia de avocat este liberă și independentă, cu organizare și funcționare autonomă, prevedere preluată și de Statutul profesiei de avocat³⁸), cât și în legislația altor țări (art. 2 alin. (1) din Legea rusă cu privire la activitatea de avocat și avocatură³⁹ prevede că avocatul este un consilier juridic profesionist și independent; art. 1 alin. (1), din Legea pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat din România⁴⁰ prevede că profesia de avocat este liberă și independentă, cu organizare și funcționare autonome).

La fel, Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană⁴¹ prevede la punctul 2.1 principiul independenței profesiei de avocat.

Cu toate că avocatura este independentă față de stat, conform Principiilor de Bază ale Rolului Avocatului, adoptate la Congresul al Optulea al Națiunilor Unite despre Prevenirea Crimei și a Tratatul Delincvenților, Havana (Cuba), 27 august-7 septembrie 1990⁴², ea exercită rolul

³⁶Necievin D.K. „Instituția avocaturii ca subiect al activității de apărător al drepturilor omului” Tula, 2010. 412 p.

³⁷Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19.07.2002. Monitorul Oficial Nr. 126-127 din 12.09.2002

³⁸Statutul Profesiei de Avocat, aprobat la Congresul Uniunii Avocaților din 29.01.2011, Monitorul Oficial Nr. 54-57 din 08.04.2011

³⁹Legea Federală „cu privire la activitatea de avocat și avocatură în Federația Rusă” din 31.05.2002 N 63-FZ, Culegere de legi a Federației Ruse, 2002, № 23, p. 2102

⁴⁰Legea pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat nr. 51/1995 Republicată în M. Of. nr. 98 din 7 februarie 2011, în temeiul art. VI din Legea nr. 270/2010 privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (M. Of. nr. 872 din 28 decembrie 2010)

⁴¹Cod deontologic al avocaților din Uniunea Europeană a fost inițial adoptat în Sesiunea Plenară din data de 28 octombrie 1988, și ulterior modificat, în Sesiunile Plenare ale CCBE din 28 noiembrie 1998, 6 decembrie 2002 și 19 mai 2006.

⁴²A se vedea, în acest sens, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RoleOfLawyers.aspx>, accesat la data de 19.11.2016.

primordial în menținerea standardelor profesionale și normelor etice, apără membrii lor de la urmăriri, constrângeri și atentate nefondate, asigură asistență juridică celor care au nevoie de ea, cooperează cu Guvernul și cu alte instituții pentru atingerea scopurilor urmărite de justiție și a interesului social.

Analizând avocatura ca instituție a societății civile, am putea face câteva concluzii:

Avocatura este o asociație profesională a avocaților și ca instituție a societății civile nu face parte din sistemul organelor de stat. Spre deosebire de asociațiile obștești, avocatura are o funcție importantă în domeniul justiției și nu ține neapărat de protecția membrilor ei, dar asigură asistență juridică calificată unui cerc larg de persoane fizice și juridice, în rezultatul căreia, avocatura, ca o instituție specială a societății civile, capătă un statut public-privat.

Astfel, pe lângă alte instituții și forme de asociere ale societății civile, în structura societății civile poate fi inclusă și avocatura, întrucât aceasta are aceleași funcții ale societății civile și, de-a lungul istoriei, rolul de bază al avocaturii a fost și este apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

Instituția avocaturii este independentă și se supune numai legii, promovează și apără drepturile, libertățile și interesele legitime ale omului. Exercițarea profesiei de avocat presupune asistarea și reprezentarea persoanelor fizice și juridice în fața instanțelor autorității judecătorești și a altor organe de jurisdicție, a organelor de urmărire penală, a autorităților și instituțiilor publice, precum și în fața altor persoane fizice sau juridice, care au obligația să permită și să asigure avocatului desfășurarea nestingherită a activității sale, în condițiile legii.

FORUM

Hakan Canduran. Omul din spatele avocatului

Interviu realizat de Roxana Știubei
Jurnalist

Septembrie al lui 2018 mi-a pus în față împlinirea unui vis: acela de a lucra cu copiii refugiaților din Siria. M-am înscris pentru proiectul "Fiecare copil are dreptul să se joace", iar ONG-ul Oyuncak Kütüphanesi Derneği (Toy Library Association) mi-a oferit o bursă, așa că am pornit spre noi emoții: bagajul într-o mână, pașaportu-n cealaltă, iar destinația: Ankara.

Pentru a înțelege cât mai bine și din toate unghiurile de vedere de ce minorii sirieni abia schițează un zâmbet, de ce au privirea pierdută într-un punct fix, de ce nu se pot concentra la activități sau de ce unele micuțe mă strângeau zeci de minute în șir atât de tare-n brațe că-mi rămâneau urmele mâinilor pe piele mult timp după despărțirea de ele, m-am întâlnit cu psihologi, medici, sociologi și asistenți sociali. Îmi lipsea partea legislativă, așa c-am căutat un avocat. Și nu l-am găsit decât pe... decanul baroului din Ankara.

"Mi-au spus întotdeauna că ar trebui să fiu decan"

Între două avioane, fără laptopul din bagajul de cală și cu prea puțin internet la dispoziție, am riscat să-mi știrbesc imaginea de om serios și-n loc să trimit un mail, i-am scris pe Instagram. Riști și câștigi: în câteva ore răspunsul solicitării mele era unul pozitiv, doar că întâlnirea se putea întâmpla după câteva zile, când avea să revină în oraș de la o conferință avocătească.

M-a chemat când programul de serviciu se-ncheia. Și m-am găsit, o jurnalistă de 22 din provincia sălbatică României, în fața unei clădiri cu nouă etaje, sediul baroului din Ankara, pe fațada căreia era scris numele instituției cu litere de-o înălțime egală cu-a mea.

L-am găsit umblând dintr-un birou în altul. Așa cum a umblat toată viața. A absolvit Facultatea de Drept din Ankara în 1990, iar din 1992 își exercită profesia de avocat în cadrul baroului din capitala Turciei, al cărui decan a devenit prin vot în 2014. Mai înainte de asta, și-a adus aportul pentru dezvoltarea baroului din funcțiile de secretar general și prodecan.

"Câțiva dintre prietenii mei apropiați mi-au spus întotdeauna că ar trebui să fiu decan și câțiva dintre avocații care au urât fosta echipă de administrație m-au dorit pe mine", mi-a dezvăluit Hakan cheia succesului. Ar putea fi decan până la sfârșitul vieții, că nu-i limită de mandate. Sunt alegeri la fiecare doi ani, dar la finalul celui de-al doilea mandat îl va susține pe prodecanul său să preia conducerea. "Sunt o mulțime de avocați care își doresc această funcție și muncesc din greu pentru ea. Faptul că sunt decan nu este un job în sine, este o funcție de onoare, în timpul căreia eu nu mi-am exercitat profesia ca atare, deci consider că este momentul să mă întorc la procese și, de ce nu, să încerc să câștig banii pe care i-aș fi putut câștiga în acești ultimi ani. Este de ajuns pentru mine", îmi spune cu glas hotărât.

Peste 15.000 de avocați. 46% femei, 54% bărbați. Cu asta se poate lăuda Baroul Ankara. O parte dintre ei constituie nucleul unui centru pentru refugiați. Lucrează împreună cu Organizația Națiunilor Unite, salvează mii de vieți și ar face și mai mult dacă ar avea buget. Încruntat, deși n-ar vrea, decanul îmi spune că imigranții sunt muncitori de rând, care primesc bani puțini, deseori munca

este la negru și un procent mare dintre crime sunt comise de ei.

Mai luăm câte-o gură din cafeaua turcească și-mi povestește cu dezamăgire că autoritățile au construit adăposturi pentru imigranți, însă ei nu vor să stea acolo. Vor să locuiască printre turci. Gradul de infracționalitate a crescut considerabil, din cauza faptului că imigranții nu au studii și nu pot accesa o slujbă plătită decent, așa că preferă să fure sau să tâlhărească. O parte dintre ei nu au nici măcar documente de identificare, iar atunci când reprezentanții legii vor să le vină în ajutor majoritatea imigranților nu se lasă convinși și refuză să coopereze.

”În Turcia, avem o mare problemă cu numărul de avocați”

Încep să-i deprind gesturile. Când face o cută în colțul stâng al gurii, se pregătește să-mi dezvăluie o altă nemulțumire. Îmi dau și eu părul după urechea stângă și-l ascult: ”Avem aici în clădire cinci săli de curs, unde, prin diverse programe, ținem cursuri ca avocații noștri să fie mereu la curent cu noutățile, să devină mai buni decât sunt deja. Partea proastă este că nu există niciun fel de departajare pentru avocați. Aici absolvi Facultatea de Drept și apoi poți ușor să devii avocat. Nu există examene pentru avocați și asta e o problemă gravă. Acum în Turcia sunt peste 120.000 de avocați, o cantitate foarte mare. Dacă vrei să devii judecător sau procuror, situația se schimbă, este foarte greu, sunt o mulțime de examene.”

”Wow!”, zic, ”păi nu mă fac și eu avocat?”, decretez repede visând la o nouă carieră în justiție. Hakan mustăcește până izbucnește de-a binelea în râs: ”Vino aici, termină Facultatea de Drept și gata. Doar că pe tine te împiedică o miiiiică treabă: trebuie să-ți schimbi naționalitatea. Doar pentru cetățenii turci se aplică regula de mai devreme!”

Îl întreb cum reușește să mențină un echilibru în relațiile cu colegii. Își răsucesce trabucul între degete și-mi face semn către peretele plin cu plachete și diplome: ”Avem o mulțime de activități de socializare între barourile din toată țara, dar și în cadrul baroului nostru. Organizăm competiții la nivel artistic, avem trei trupe de teatru fantastice, avem câteva doamne care cântă formidabil,

organizăm competiții sportive, campionate de fotbal, baschet sau volei, avem locuri speciale destinate socializării, facem o petrecere mare în fiecare an unde vin cam 2000-2500 de avocați.”

Păstrez încă din copilărie capacitatea pură de a mă minuna, ceea ce fac și de data asta, însă adultul din mine-mi spune că reușește să întreprindă atâtea activități datorită disciplinei și rigorii. Și nu-mi stăpânesc curiozitatea: ”Cum arată o zi normală din viața ta?”. Îl simt din voce că-și dozează bine energia: ”În fiecare dimineață vin aici. Vorbesc foarte mult la telefon, o mulțime de avocați mă sună pentru problemele lor și îmi cer ajutorul, o mulțime de oameni vor să mă întâlnească aici, am mereu planificate extreme de multe discuții și întâlniri. În fiecare miercuri, avem ședință cu consiliul de administrație al baroului și găsim soluții pentru problemele semnalate, luăm decizii. După cum ai văzut, zilele trecute am fost la Istanbul, am avut o conferință importantă acolo, unde am abordat subiectul Drepturilor Omului și unde am participat avocați, judecători, profesori, media. Deseori, plec în afara țării. Mâine este o conferință la Milano, dar nu am avut cum să ajung. Săptămâna viitoare voi fi la Varșovia pentru patru zile, la sfârșitul lunii voi participa la un eveniment în Londra. Cam așa e viața mea.”

”Întotdeauna, ca să fii un om de succes, trebuie să muncești peste măsură”

Başkan, denumirea turcească pentru decan, pare, după atitudine, un om care nu obosește niciodată, însă cearcănele îl trădează. Îi sclipesc ochii când spune despre vreo reușită sau despre vreo idee nouă și pare că se-abține cu greu să nu-și manifeste expansivitatea.

”Ce te face fericit, başkan?”. Nu stă deloc pe gânduri și-mi răspunde cu cea mai puternică încredere de sine pe care-am văzut-o vreodată la cineva: ”Ca avocat, dacă trăiești în libertate și țara

ta are legi care să nu favorizeze pe cineva și toată lumea ar cunoaște foarte bine drepturile și îndatoririle cetățenești, ești fericit. Dar acum, noi nu ne bucurăm de aceste lucruri, așa că nu pot spune că sunt foarte fericit. După cum probabil știi, acum în Turcia este criză financiară și cred că se extinde și în Europa.”

Cel mai bun medicament este odihna și-ndrăznesc să-ntreb cu ce se ocupă în timpul liber: ”Dacă am timp liber 15 minute...” și ne sincronizăm râsul. Eu – pentru că nu-l cred, el – pentru că știe că exagerează. ”Nu prea am timp liber, însemnând mai deloc. Muncesc chiar și în weekend, deseori sunt nunți între avocați și mă invită. Dacă găsesc un pic de timp, am o grădină mare acasă și-mi place să petrec timpul acolo sau să mă plimb cu motocicleta. Vara, dacă am timp, plec să vizitez țări din Europa, Spania este una dintre preferatele mele.”

Știm cu toții că munca-i brătară de aur și că omul sfințește locul, dar mi s-au făcut ochii cât cepele când l-am auzit că: ”Întotdeauna, ca să fii un om de succes, trebuie să muncești peste măsură. Nu mă uit niciodată la televizor, dar zilnic citesc trei, patru ziare care îmi vin aici dimineața. Nu am 90 de minute ca să mă uit la un film, cred că n-am mai văzut unul în ultimii cinci ani, dar cred că voi avea destul timp pentru asta când îmi voi termina mandatul.”

Chibzuința, seriozitatea și onestitatea pe care mi le dovedește Hakan Canduran le văd foarte rar în preajma mea, iar în spațiul mediatic aproape că lipsesc cu desăvârșire, deci sper ca măcar cu el presa să fie prietenoasă. ”De fapt, nu prea e așa. Nu toți sunt amabili și prietenoși, pentru că majoritatea mediei aparține Guvernului, iar eu fac opoziție, pentru că nu sunt un om religios, iubesc libertatea și respectarea legilor. Mi-aș dori o republică parlamentară, după ce îmi termin mandatul îmi doresc să mă înscriu într-un partid”, îmi dezvăluie decanul.

Prezența lui în social media este foarte consecventă și consistentă, bine conturată și pusă la punct, lucru care m-a uimit încă de la primul contact. Doar îi trimisesem un mesaj pe una dintre rețelele de socializare, nu? Ajungând aproape la limita indiscreției, ridic o sprânceană și-l chestionez ca o veritabilă olteancă: ”Da’ pe online, pe online cin’ te-ajută?”, iar el, precum un elev dintre cei mai conștiincioși, mi se uită-n ochi și-mi turuie: ”Când am avut alegerile pentru primul mandate, am lucrat cu o companie care se ocupa de imaginea mea. După ce-am câștigat, m-am ocupat singur!”

Cuvintele parcă încep să aibă propria lor personalitate, iar prin geamurile imense din biroul bașkanului, unde admirai mai devreme o panoramă superbă a Ankarei, acum nu se mai deosebește nimic. Întuneric, negură, beznă. Îi strâng puternic mâna și mă-ntorc la treburile mele, cu convingerea că doar oamenii mari pot crește alți oameni mari.

Programul de educație și asistență juridică pentru îmbunătățirea accesului cetățenilor la justiție - JUST ACCESS

**Av. Cristian Diaconu-Florea
Consilier, Baroul Dolj**

În data de 06 septembrie 2018 a avut loc Conferința de lansare a Programului de educație și asistență juridică pentru îmbunătățirea accesului cetățenilor la justiție – JUST ACCESS, organizat de Uniunea Națională a Barourilor din România și Centrul de Resurse Juridice, conferința la care a participat și Baroul Dolj prin subsemnatul.

În cadrul conferinței a fost realizată o prezentare generală a programului Just Access al cărui obiectiv general este îmbunătățirea accesului cetățenilor la justiție (în special pentru categoriile aparținând grupurilor vulnerabile) prin informare-conștientizare în rândul acestora și prin creșterea calității serviciilor furnizate de către autoritățile centrale și locale, ca urmare a promovării formării continue a avocaților și specialiștilor din domeniul social și a inter-disciplinarității în abordarea cazurilor.

În cadrul programului vor fi derulate campanii de informare/educație juridică și vor fi oferite servicii suport, inclusiv de asistență juridică.

Pentru atingerea obiectivelor vor fi realizate următoarele demersuri:

- o campanie privind educația juridică în rândul tinerilor din 6 centre universitare ;
- crearea unor echipe multidisciplinare nonformale în beneficiul grupurilor vulnerabile (avocat, jurist, asistent social, psiholog) ;
- crearea unor resurse de învățare pentru profesioniști din domeniul juridic;
- elaborarea de propuneri de modificare reglementărilor privind asistența juridică din oficiu și pentru încurajarea efectivă a avocaturii *pro bono* în beneficiul categoriilor defavorizate/grupurilor vulnerabile.

Detalii privind activitățile ce vor fi prestate:

Sesiunile de formare sunt planificate a se desfășura în perioada septembrie 2018-septembrie 2019.

Redăm mai jos cele 4 tipuri principale de activități în care pot participa avocații din teritoriu:

Activitate 1

2.2. Organizarea de activități de informare la nivelul DGASPC SPAS din fiecare județ și din cele 6 Sectoare ale Mun. București. Se vor organiza 46 evenimente IEC în rândul angajaților DGASPC / SPAS pe teme legate de funcționarea sistemului de justiție în vederea îmbunătățirii accesului cetățenilor la justiție prin mai buna pregătire a funcționarilor cu rol de asistență al cetățenilor ce pot avea de a face cu sistemul de justiție(Septembrie 2018 – Martie 2019)

În cadrul componentei de informare și educație juridică se au în vedere următoarele direcții:

- (a) Informare cu privire la Ajutorul Public Judiciar în materie civilă din perspectiva NCPC și legislația conexă;
- (b) Informare cu privire la Asistența Judiciară în materie penală din perspectiva NCPP și legislația conexă;

Evenimentele de informare-educare-conștientizare (IEC) vor fi susținute de către specialiști ai Liderului de parteneriat pentru a crește nivelul de cunoaștere și înțelegere al lucrătorilor sociali care oferă servicii unor persoane vulnerabile cu privire la proceduri în instanță, drepturi și mecanisme administrative și juridice de protecție a acestora, în vederea unei adecvate reprezentări a intereselor beneficiarilor DGASPC/SPAS.

Activitate 2

2.3. Organizarea de activități de informare (sesiuni plenare) în cadrul instituțiilor de învățământ, campanii de informare, educare și conștientizare a cetățenilor, privind drepturile omului și instituțiile din sistemul judiciar și serviciile oferite de acestea (Noiembrie 2018 – August 2019)

- 2 campanii în principalele centre universitare (București, Iași, Craiova, Cluj, Timișoara, Brașov) constând în acțiuni de diseminare informații și materiale promoționale precum și sesiuni plenare în care experți în drept și antidiscriminare vor aborda subiecte legate de accesul cetățenilor (inclusiv grupuri vulnerabile) la justiție. Beneficiari ai campaniilor de informare derulate în centre universitare: 6 centre universitare * 100 studenți=600 studenți.

- Sesiuni plenare de IEC în cadrul liceelor – vor fi selectate câte 2 licee din fiecare județ pentru stabilirea de acorduri de colaborare în vederea promovării educației juridice și a drepturilor cetățenilor.

Rezultatul acestor campanii constă în informarea a peste 3500 de elevi de liceu în cadrul a 92 de sesiuni privind instituțiile din sistemul judiciar și serviciile oferite de acestea.

Activitate 3

3.2. Organizarea a 41 sesiuni de formare dedicate avocaților (Septembrie 2018 – Septembrie 2019)

Se vor organiza 41 de sesiuni de formare cu o durată de 1 zi-8 ore/workshop. Workshopurile se vor organiza la nivel județean. În mod concret, vor fi acoperite în principal: tratarea reglementărilor privitoare sau cu incidența în facilitarea accesului la justiție a cetățenilor, inclusiv grupuri vulnerabile, din perspectiva noilor coduri (Noul Cod Civil, Noul Cod de Procedură Civilă/ Noul Cod Penal, Noul Cod de Procedură Penală); analiza acestor modificări din perspectivă jurisprudențială; ajutorul public judiciar și asistența judiciară în materie penală – standarde de calitate și importanța acestora din perspectiva accesului la justiție.

Numărul estimativ de participanți (avocați) este de 25-26 persoane/workshop.

Rezultat – peste 1000 de avocați formați la nivel național pentru îmbunătățirea asistenței juridice acordate cetățenilor (inclusiv categoriilor vulnerabile).

Activitate 4

3.3. Organizarea a 15 de sesiuni de formare multidisciplinare dedicate avocaților, specialiștilor DGASPC/ SPAS, pe tema Directivei 2012/29/UE și a legislației antidiscriminare (Octombrie 2018 – Septembrie 2019)

Se vor organiza 15 sesiuni de formare multidisciplinare cu o durată de 16 ore (2 zile) /sesiune.

Acestea se vor organiza în următoarele județe: Bihor, Satu Mare, Maramureș, Suceava, Bistrița Năsăud, Alba, Mureș, Bacău, Vaslui, Galați, Caras-Severin, Gorj, Prahova, Brăila, Teleorman, incluzând astfel atât județe cu activitate judiciară mai intensă, având în vedere prezența curților de apel, dar și județe cu activitate mai restrânsă și mai puțin dezvoltate din punct de vedere socio-economic, care beneficiază de mai puține oportunități de dezvoltare profesională.

Sesiunile au două obiective. Primul este acela de a crește nivelul de educație juridică și conștientizare al personalului DGASPC/SPAS care oferă servicii unor categorii defavorizate cu privire la drepturi și mecanisme administrative și juridice de protecție a drepturilor persoanelor vulnerabile în vederea unei adecvate reprezentări a intereselor beneficiarilor DGASPC/SPAS.

Al doilea obiectiv este acela de a stabili canale de comunicare și cooperare între avocați și personalul DGASPC/SPAS pentru a crește accesul real la justiție prin îmbunătățirea calității asistenței juridice acordată categoriilor defavorizate.

Rezultate:

a) promovarea multidisciplinarității (cooperare între avocați și personalul DGASPC) în abordarea cazurilor sociale/de abuz pentru a crește accesul real la justiție prin îmbunătățirea calității asistenței juridice acordată categoriilor defavorizate.

b) creșterea nivelului de educație juridică a personalului DGASPC/SPAS (peste 210 persoane) care oferă servicii unor categorii defavorizate cu privire drepturi și mecanisme administrative și juridice de protecție a drepturilor persoanelor vulnerabile în vederea unei adecvate reprezentări a intereselor beneficiarilor DGASPC.

c) peste 390 de profesioniști (avocați și personal DGASPC/SPAS) formați pentru îmbunătățirea calității asistenței juridice acordată categoriilor defavorizate prin abordare multidisciplinară.

Grupul țintă participant la A3.3 este reprezentat de: personal din cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) și ai Serviciilor Publice de Asistență Socială (SPAS) cu atribuții în legătură cu activitatea sistemului judiciar (avocați, consilieri juridici dar și asistenți sociali, manageri de caz, psihologi) – toți acești specialiști au atribuții legate de persoane ce fac parte din categorii defavorizate/vulnerabile și care de multe ori au nevoie de asistența juridică sau se afla în situații ce impun participarea lor la proceduri judiciare, juriști.

Grupul țintă vizat de A3.3. este alcătuit din:

– avocați în general și în mod special avocații care sunt înscrși pe listele de ”curatori judiciari” și personalul angajat din carul barourilor cu atribuții în legătură cu funcționarea Serviciilor de Asistență Judiciară, inclusiv avocați din oficiu.

– persoane reprezentând personal din cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) și ai Serviciilor Publice de Asistență Socială (SPAS) cu atribuții în legătură cu activitatea sistemului judiciar (consilieri juridici dar și asistenți sociali, manageri de caz, psihologi).

În cadrul proiectului, în ceea ce privește beneficiarii avocați, sunt întâlnite 2 categorii:

a) participanții avocați la sesiunile de pregătire / ateliere (neremunerați)

b) avocații-experti (cu experiență în domeniile indicate ca fiind sensibile în proiect) care ar putea sprijini proiectul în sensul în care, pe baza metodologiei și a manualului întocmite și redactate de experții cu activitate în lunile iulie-septembrie să susțină activitate de formare (în sensul de a preda colegilor avocați) în domeniile indicate ca fiind prioritare pentru atingerea obiectivelor proiectului. Aceștia (care pot fi între 6 și 84 de avocați) vor avea în fapt menirea de a disemina conținutul științific al formării.

Criteriile de selecție a avocaților trebuie să fie cele care să permită persoanelor selectate să răspundă cerințelor proiectului. În mod cert, este de dorit ca avocații care vor fi selectați să fie implicați în activitățile proiectului trebuie, cu titlu de exemplu:

- să aibă experiență profesională cu privire la Ajutorul Public Judiciar în materie civilă din perspectiva NCPC și legislația conexasă

- să aibă experiență profesională cu privire la Asistența Judiciară în materie penală din perspectiva NCPP și legislația conexasă

- să aibă experiență profesională cu privire la proceduri în instanță, drepturi și mecanisme administrative și juridice de protecție a acestora

- să aibă minime abilități și competențe pedagogice pentru a putea disemina informațiile către colegii avocați

Durata de implementare a programului este de 16 luni (22.06.2018 – 22.10.2019).

Procedura răspunderii disciplinare a avocatului: Efectuarea unei vizite de către Decanul Baroului la sediul profesional al avocatului cercetat, chiar și absența acestuia, nu încalcă prevederile art. 6 și art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

**Rezumat și traducere¹
Drd. Lucian Nițuleasa**

În cursul anului 2008, față de avocatul francez MX, înscris în Baroul Papeete, Franța, a fost demarată procedura răspunderii disciplinare ca urmare a neglijenței repetate de care acesta a dat dovadă în relația cu clienții săi și cu reprezentanții Baroului. De asemenea, obiectul procedurii disciplinare a fost reprezentat și de încălcarea de către avocatul MX a obligației de plată a taxelor rezultate de activitatea desfășurată de către acesta în cadrul profesiei.

În acest sens, Consiliul Baroului Papeete, după efectuarea cercetării disciplinare, a dispus ca sancțiune interdicția avocatului în cauză de a exercita profesia de avocat pentru o perioadă de 2 ani precum și suspendarea din profesie pentru o perioadă de 1 an. Împotriva acestei decizii avocatul MX a declarat apel, Curtea de casație franceză respingând cererea sa.

Ulterior acestui moment, apreciind că i-au fost încălcate drepturile fundamentale în cadrul soluționării procedurii răspunderii sale disciplinare, avocatul MX a sesizat Curtea Europeană a Drepturilor Omului, invocând nerespectarea dispozițiilor art. 6 și art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În motivarea cererii promovate, acesta a arătat că în cursul cercetării disciplinare, Decanul Baroului a procedat, în lipsa sa, la efectuarea unei vizite la sediul său profesional pentru consultarea documentelor contabile, demers ce, în opinia reclamantului, încalcă dreptul la un proces echitabil și dreptul la respectarea vieții private și a secretului profesional.

În soluționarea cauzei, Curtea a pronunțat Decizia din data de 20 septembrie 2018 prin care a respins ca inadmisibilă cererea avocatului MX, considerând că, deși vizita Decanului Baroului în lipsa avocatului cercetat disciplinar constituie într-adevăr o intruziune, aceasta a fost realizată cu respectarea normelor legale speciale, fiind în acest sens urmărit un scop legitim, acela al apărării unui interes de ordin public, respectiv prevenirea comiterii de infracțiuni și protejarea drepturilor și libertăților altora.

Totodată, susține Curtea, este adevărat că avocații se bucură de protecția secretului profesional însă, Decanul Baroului, fiind tot un avocat iar nu o persoană străină profesiei din care face parte persoana cercetată, în cauza supusă judecății nu se poate pune problema de încălcarea unui astfel de drept.

Mai mult decât atât, chiar și în condițiile în care avocații beneficiază de această protecție specială, acestora li se impun în exercitarea profesiei anumite standarde de conduită, a căror

¹ Sursă: <https://www.lemondedudroit.fr/professions/238-avocat/59947-cedh-la-visite-du-b%C3%A2tonnier-dans-les-locaux-de-1%E2%80%99avocat,-m%C3%A2me-en-son-absence,-ne-violait-pas-la-convention.html>

respectare se află sub supravegherea și controlul organelor de conducere ale Baroului din care fac parte. În consecință, Curtea apreciază că pentru a nu fi deteriorată încrederea dintre avocați și clienții acestora se impunea ca avocatul MX să fie supus supravegherii de către organele de control ale profesiei, chiar și în forma efectuării unei vizite în lipsă la sediul său profesional.

De asemenea, Curtea consideră că intervenția Decanului Baroului nu a fost disproporționată iar în ceea ce privește încălcarea dreptului la un proces echitabil invocată de către reclamant, CEDO precizează că, în cauză, art. 6 al Convenției a fost respectat în condițiile în care ulterior prezentării la sediul profesional al avocatului față de care a fost dispusă cercetarea disciplinară, Decanul Baroului a întocmit două rapoarte pe care le-a pus la dispoziția acestuia, toate elementele colectate în cursul procedurii fiindu-i comunicate și prezentate personal.

DIN ACTIVITATEA BAROURILOR

Premiul "Avram Iancu" pentru anul 2018

Baroul Dolj a organizat joi, 18 octombrie 2018, ora 12.00, la Muzeul de Artă din Craiova - Sala Oglinzilor, festivitatea de decernare a Premiului „Avram Iancu” pentru anul 2018. Distincția a fost acordată, în acest an, domnului avocat Călin Andrei Zamfirescu, Președintele de Onoare al Uniunii Naționale a Barourilor din România.

Acest premiu are deja o lungă tradiție, fiind înființat de către Consiliul Baroului Dolj în anul 1924. Pe lângă cinstirea și eternizarea marelui erou al Națiunii Române, Avram Iancu, care a făcut parte din ordinul nostru profesional, distincția are ca scop recunoașterea meritelor unei personalități din domeniul științelor juridice și al avocaturii.

La decernarea premiului au fost prezenți, luând cuvântul, domnii Ion Dragne – decanul Baroului București, Ion Turculeanu – vicepreședinte U.N.B.R., Mihăiță Bubatu – decanul Baroului Olt, Dan Oancea – membru în Consiliul U.N.B.R., moderatorul evenimentului fiind decanul Baroului Dolj, Lucian Săuleanu.

Domnul Av. Călin Andrei Zamfirescu a absolvit *Magna cum laude* cursurile Facultății de Drept din București în 1976, devenind în același an membru al Baroului București.

A exercitat timp de două mandate (1997-2005) demnitatea de Președinte al Uniunii Avocaților din România (transformată din 2004 în Uniunea Națională a Barourilor din România), în momentul de față având calitatea de Președinte de Onoare al U.N.B.R. și de Membru Onorific al Baroului București.

Călin-Andrei Zamfirescu, avocat asociat senior și co-fondator al Societății civile de avocați Zamfirescu Racoți & Partners, este unul din experții de marcă din România în domeniul litigiilor și arbitrajului comercial, fiind implicat în proiecte complexe interne și internaționale, în jurisdicții precum Milano, Paris, Londra sau New York.

Călin-Andrei Zamfirescu este de asemenea autor al unor articole și studii publicate în numeroase reviste de drept specializate în domeniul dreptului civil și procedurilor civile, studii prezentate în cadrul a numeroase conferințe, seminarii și întâlniri specializate, cu privire la privatizare, faliment și sisteme bancare.

A fost decorat cu Ordinul Național "Serviciu Credincios" - Comandor

Depunerea Jurământului de către avocații stagiari Muzeul de Artă Craiova, 18 octombrie 2018

Av. Lucian Bernd Săuleanu
Decanul Baroului Dolj

Domnule Președinte de Onoare al U.N.B.R, Călin Andrei Zamfirescu
Domnilor Decani,
Dragi colegi avocați,
Stimați invitați,

După cum aminteam la începutul acestei întâlniri, un al doilea prilej care ne aduce astăzi împreună este unul cu o semnificație aparte pentru profesie.

Este momentul în care le urăm un bun venit călduros noilor noștri colegi avocați este atât un motiv de celebrare a reușitei lor de admitere în barou, dar și o ocazie de a reflecta împreună asupra responsabilității extraordinare pe care și-o asumă prin alegerea avocaturii.

Depunerea jurământului la intrarea în profesie este cel dintâi și cel mai însemnat angajament al avocatului. El reprezintă chintesența valorilor și a principiilor care formează fundamentul carierei noastre. Jurământul de astăzi oglindește vocația dvs și dă formă misiunii avocatului.

Sunt puține profesii care presupun o astfel de ceremonie plină de semnificații. Momentul de astăzi trebuie să vă onoreze, căci spune multe despre rolul avocatului în societate. Jurământul profesional vă amintește că trebuie să fiți apărători ai democrației și ai statului de drept, pentru că promiteți să respectați și să apărați Constituția și legile acestei țări. Jurământul nu este o pură formalitate. El simbolizează aderarea voastră la principiile esențiale pentru o societate dreaptă. Vă angajați să protejați demnitatea profesiei prin ocrotirea drepturilor și libertăților cetățenești. Cuvintele se rostesc ușor, însă transformarea lor în fapte presupune un drum anevoios.

Sunteți pilonii vieții juridice. Vă doresc să intrați în profesie cu tot curajul, cu integritate, să vă alăturați cu entuziasm colegilor voștri în misiunea de a menține și apăra domnia legii. Nu uitați că legea există pentru a le acorda TUTUROR acces la justiție, nu doar unor grupuri sau persoane privilegiate.

Înarmați-vă cu idealism, dar unul temperat de înțelepciune; cu pasiune însoțită de perseverență; cu dedicare profesională, pentru că ea este motorul competenței.

Apartenența voastră la Barou reprezintă un privilegiu, dar presupune, mai întâi de toate, o datorie. Aveți datoria de a apăra legea, de a vă păstra integritatea, de a respecta etica profesiei și, nu în ultimul rând, de a învăța mereu, căci avocatura solicită perfecționare continuă. Ați ales un domeniu care evoluează constant și care necesită o foarte bună capacitate de adaptare la schimbare și nou.

În încheiere, vreau doar să îmi exprim speranța că ecoul cuvintelor pe care le rostii astăzi vă vor călăuzi în activitatea voastră și vă vor ajuta să deveniți reprezentanți de excepție ai profesiei de avocat.

Rămâneți loiali acestui jurământ. Mult succes!

Conferința "Defăimarea prin presă" – Versailles 2019

**Av. Ioana Luminița
Decan Baroul Argeș**

În fiecare an, la mijlocul lunii octombrie are loc la Baroul din Versailles "RENTRÉE SOLENNELLE DE LA CONFÉRENCE DU BARREAU DE VERSAILLES" ceremonie la care participa toate barourile înfrățite cu Baroul din Versailles și anume Baroul Quebec, Baroul Argeș, Baroul Verviers - Belgia și Baroul Cracovia.

Prin participarea din acest an, am consolidat relația cu colegii din Baroul Versailles care se situează la un nivel de prietenie și colaborare de înaltă ținută.

Aceștia sunt interesați de specificul desfășurării activității de avocat în țara noastră astfel încât Asociația Profesională CONSTANTIN CHIRIAC, care are ca obiect de activitate dezvoltarea și promovarea obiectivelor stabilite de Convenția de înfrățire dintre Barourile Argeș și Versailles semnată la data de 19 aprilie 2003, este apreciată ca fiind un liant în colaborarea profesională dintre barouri.

Baroul Argeș a fost reprezentat în acest an de av. Luminița IOANA în calitate de decan și de o delegație formată din av. Radu Cataniciu, av. Dragos Nicolescu și av. Paul Stănescu.

Tema conferinței organizată la Versailles a fost "Defăimarea prin presă" sub forma unui proces simulat având la baza un caz real din Quebec.

În ședința comună a celor cinci barouri a fost stabilit calendarul conferințelor comune ce vor fi realizate în anul următor, astfel că în luna iunie 2019 cu ocazia Zilei Avocatului Român în perioada 21-22 iunie să desfășoare la Pitești – Conferința Internațională cu tema “ Implicarea profesiei de avocat în mediul de afaceri “

Participarea Baroului Dolj la “Zilele Baroului București – 2018”

**Av. Mihai- Dragoș Nicu
Prodecan Baroul Dolj**

În perioada 21-23 septembrie 2018, Baroul Dolj a răspuns cu imensă plăcere invitației călduroase adresate de confracții din Capitală de a participa, sub egida Centenarului România 100, la o serie de activități menite a sărbători 186 de ani de avocatură în București, reunite sub titulatura “Zilele Baroului București – 2018.”

Decanul Baroului Dolj, avocat Lucian Bernd Săuleanu, precum și fostul decan, actual vicepreședinte al Uniunii Naționale a Barourilor din România, avocat Ion Turculeanu, au participat, astfel, la o masă rotundă cu tema "Relația avocatului cu statul", găzduită de Sala I.C. Brătianu a Palatului Parlamentului din București, alături de alți invitați de prestigiu, printre care îi amintim de domnul Tudorel Toader, ministrul Justiției, doamna Elisabeta Roșu, președintele Curții de Apel București, domnul Bogdan Licu, adjunctul Procurorului General al României, domnul Ovidiu Predescu, consilier al Procurorului General al României, domnul Emanoil Ploșniță, președintele Uniunii Avocaților din Moldova și alții.

Evenimentele organizate de Baroul București au inclus și un spectaculos turneu de fotbal pentru avocați, disputat la Complexul sportiv D'angelo Sport, competiție la care reprezentanții Baroului Dolj s-au întrecut cu două echipe ale Baroului București, cu echipele barourilor Alba, Argeș, Constanța și Timiș, precum și cu cele ale Asociației Sportive a Avocaților din București, Asociației pentru Dialog și Solidaritate a Avocaților și Casei de Avocatură CMS Cameron McKenna. În condițiile unor numeroase absențe (motivate!) din lotul nostru obișnuit, echipa noastră a primit ajutorul unor vechi prieteni din Barourile Olt și Mehedinți și a ocupat un meritoriu loc trei în ierarhia finală. Mai importantă însă este prețuirea ce ne-a fost arătată de către organizatori și de către celelalte echipe participante, care au afirmat că fără exemplul Baroului Dolj, organizator al competițiilor naționale din 2012 și 2018, acest turneu nu ar fi avut loc niciodată. Nu avem de ce să fim modești, putem spune că echipa de fotbal Baroului Dolj este o campioană a popularității în toată Uniunea, iar competiția organizată de Baroul București a fost un prilej minunat de a reîntâlni prieteni vechi și de a ne face prieteni noi.

Urmând tiparul brevetat de avocații doljeni, confrății din Baroul București i-au invitat la meciurile finale și decernarea premiilor pe legendarul portar al Naționalei și al Rapidului din anii ‘70, Rică Răducanu, precum și pe fostul fotbalist Narcis Răducan, în prezent manager general al clubului Concordia Chiajna. Mai mult decât atât, organizatorii s-au îngrijit ca semifinalele și finalele competiției să fie televizate în direct pe un site internet!

Zilele Baroului București s-au încheiat cu o uriașă petrecere, găzduită de Palatul Parlamentului, la care au participat peste o mie de avocați.

ALPINISM ÎN CARPAȚI - AVOCAȚI LA ÎNĂLȚIME ÎN ANUL CENTENARULUI

**Av. Bogdan Mihăloiu
Baroul Dolj**

Victor Hugo spunea: ”Munții: o imensă carte deschisă în care citim totul despre natură și **despre noi înșine**”. Era firesc ca la împlinirea a 100 de ani de la MAREA UNIRE, avocații doljeni să parcurgă această carte care povestește și despre profilul avocatului ca om și profesionist, întru cinstirea marelui eveniment cu care am avut șansa să fim contemporani - CENTENARUL.

Baroul Dolj și-a propus și a și reușit de fiecare dată să demonstreze că avocații sunt la înălțime când vine vorba de exprimarea cuvenitei recunoștințe față de înaintași. Însă ”a fi la înălțime” nu poartă doar o conotație metaforică, ci în egală măsură avocații doljeni au ales să exprime recunoștința față de înaintașii noștri care au înfăptuit MAREA UNIRE prin arborarea simbolurilor CENTENARULUI MARII UNIRI și ale Baroului Dolj pe cele mai înalte vârfuri ale ROMÂNIEI MARI.

La nivelul U.N.B.R., Baroul Dolj este singurul barou care a gândit și derulat un program consistent de activități dedicate sărbătoririi CENTENARULUI MARII UNIRI, program denumit simbolic “12 TREPTE CĂTRE MARE UNIRE”, iar în cadrul acestui generos program, avocații doljeni și-au propus să convingă colegi din alte barouri pentru a li se alătura în evenimentul integrat “ALPINISM ÎN CARPAȚI”.

Proiectul a fost de la început unul cât se poate de îndrăzneț, și în mod evident este unul original, în măsura în care niciodată nu a fost organizat și derulat un eveniment similar de către vreun barou din țară. Dorința avocaților doljeni a fost că, urmând exemplul plin de curaj al vizionarilor artizani ai MARII UNIRI, să transmită la rândul lor un mesaj în sensul că AVOCAȚII au fost, sunt și vor fi modele de urmat și exemple de curaj și tenacitate, adică niște veritabile modele pentru societate.

În consonanță cu spiritul întregului proiect, prima ascensiune a avut loc local 30.06.2018 unde altundeva decât pe un munte simbolic pentru avocaților olteni - VÂRFUL COZIA denumit și VÂRFUL CIUHA MARE-1668 M din PARCUL NAȚIONAL COZIA. O asemenea ascensiune nu putea rămâne fără ecou în rândul avocaților din Baroul Dolj care au participat în număr ridicat la arborarea steagului baroului purtând marca CENTENAR ROMÂNIA 100 pe acest vârf, însă spre satisfacția noastră ni s-au alăturat colegi și din alte barouri cum ar fi Baroul Argeș prin doamna avocat Pană Ramona.

Esență proiectului a fost aceea de a atinge cele mai importante vârfuri montane ale țării noastre pentru a da proiectului nostru o conotație metaforică în AN CENTENAR, astfel încât “aventura” a continuat la data de 14.07.2018 cu atingerea de către echipa BAROULUI DOLJ a VÂRFULUI OMU, cel mai înalt vârf din PARCUL NAȚIONAL BUCEGI și emblematic pentru românii din zona centrală a MUNTENIEI și a CARPAȚILOR MERIDIONALI. Satisfacția noastră a

fost deplină în măsura în care am putut arbora simbolul Baroului Dolj pe acest pisc de 2504 M altitudine printr-un efort de echipă extraordinar, avocații doljeni parcurgând peste 12 ore într-o zi pentru a atinge vârful și a se întoarce la tabăra de plecare.

Încurajați de aceste reușite, cu atât mai mult cu cât voința și tenacitatea confrăților avocați a fost pusă permanent la încercare de vremea capricioasă a acestei veri, a urmat poate cea mai plină de emoție ascensiune. Căci, nu e așa, cinstirea memoriei înaintașilor noștri care au făcut posibilă MAREA UNIRE nu era deplină fără arborarea steagului baroului nostru pe cel mai înalt vârf al țării, VÂRFUL MOLDOVEANU din MUNȚII FĂGĂRAȘ-2544 M.

ALPINISM ÎN CARPAȚI

Coordonator program: Av. Bogdan Valentin Mihăloiu 0765.274.418, emimih14@yahoo.com, office@barouldolj.ro

30 iunie 2018
Ascensiune pe Vârful Cozia din Parcul Național Cozia

14 iulie 2018
Ascensiune pe Vârful Omu din Munții Bucegi

18 august 2018
Ascensiune pe vârfurile Viștea Mare și Moldoveanu din Munții Făgăraș

08 septembrie 2018
Ascensiune pe Vârful Bihor din Munții Apuseni

Importanța proiectului gândit și implementat de baroul nostru a fost pe deplin reflectată de prezența în rândurile noastre a confrăților avocați din Baroul București, anume Diaconu Roxana și Stoicea Tiberiu Iuliu, care s-au alăturat echipei noastre în temerară tentativă de a urca pe acoperișul țării. Astfel, la data de 18.08.2018, după o dificilă expediție de 2 zile, echipa a arborat steagul Baroului Dolj pe piscul simbol al ROMÂNIEI MARI, VÂRFUL MOLDOVEANU 2544 M. Cuvintele pot cu greu exprima emoția pe care avocații doljeni au resimțit-o la finalul unei asemenea ascensiuni, însă arborarea steagului baroului va rămâne, sperăm, o dovadă vie peste timp a respectului și recunoștinței pe care avocații doljeni au înțeles să le-o arate la 100 de ani de la evenimentul care a făcut posibilă existența ROMÂNIEI MARI așa cum o cunoaștem astăzi.

Proiectul nostru însă nu putea fi complet fără atingerea unui vârf simbolic din fiecare provincie istorică a țării, astfel încât în mod natural, gândul și sufletul nostru s-au îndreptat către PARCUL NAȚIONAL RETEZAT, parc ce domină meleagurile țării între BANAT,OLTENIA ȘI ARDEAL. Într-o atmosfera blândă de toamnă, echipa de avocați doljeni la data de 1.09.2018 a arborat steagul pe cel mai înalt vârf al parcului RETEZAT, anume VÂRFUL PELEAGA - 2509 M.

Programul denumit simbolic “12 TREPTE CĂTRE MARE UNIRE” continuă până la 1 decembrie 2018, astfel încât poate la momentul apariției revistei Iustitia, avocații unuia dintre cele mai importante barouri din țară, Baroul Dolj, vor continua să arboreze simbolul baroului pe alte vârfuri ale țării, întru cinstirea MARII UNIRI în acest an atât de plin de semnificații.

BAROUL ARGEȘ: STAR OPEN TENIS 2018

Av. Nicolescu Dragos-Andrei
Baroul Argeș

Începută ca o idee și ca o dorință a unor colegi avocați din Baroul Argeș și din alte barouri din țară, prima ediție a TURNEULUI NAȚIONAL AL AVOCAȚILOR a avut loc la Pitești, în perioada 7-9 septembrie 2018.

Cu denumirea STAR OPEN TENIS 2018, corespunzător locului desfășurării, COMPLEX STAR BASCOV, și sub motto-ul "Avocații joacă tenis. Inteligența în mișcare", evenimentul a reunit avocați amatori ai jocului de tenis de câmp din 15 Barouri din țară: Cluj, Sălaj, Bistrița, Bacău, Dolj, Argeș, Brașov, Sibiu, București, Constanța, Hunedoara, Dâmbovița, Maramureș, Mureș, Ilfov.

Prezența neașteptat de mare, precum și deschiderea participanților, bucuria de a juca și de a lega prietenii a făcut ca evenimentul să întrecă așteptările organizatorilor.

În timpul turneului, Baroul Argeș a primit nenumărate aprecieri din partea participanților și din partea celor care nu au putut participa anul acesta din motive diverse, precum și confirmări de participare în număr foarte mare pentru anul viitor, la ediția a II-a.

Turneul s-a desfășurat în sistem competițional structurat pe categorii de vârstă, atât la simplu, cât și la dublu.

Au existat, de asemenea, probe de simplu feminin și dublu mixt.

Câștigătorii primei ediții au fost confrăți din Baroul Cluj (Bogdan Blaj, Sergiu Morar, Denisa Burian), Baroul Dâmbovița (Marian Sitaru), Baroul Brașov (Gheorghe Adrian).

Părerea generală și concluzia celor trei zile este că astfel de evenimente contribuie din plin la promovarea profesiei de avocat, la întărirea relațiilor de prietenie între confrăți, la creșterea sentimentului de apartenență la profesie.

De asemenea, tot ca o concluzie a rezultat faptul că existau foarte mulți doritori de a participa la astfel de evenimente și există și mai mulți care vor veni începând cu anul viitor.

Tenisul de câmp este un sport nobil, iar asocierea avocatului cu un jucător de tenis este una naturală având în vedere noblețea profesiei de avocat, valorile pe care aceasta le apără și le promovează.

Asemănarea jocului de tenis cu procesul susținut de avocați este evidentă și ne putem imagina că sala de judecată este terenul de tenis, argumentele reprezintă mingea de tenis, pledoaria este conceptul tactic, bara este fileul, iar arbitru este judecătorul.

Peste toate, principiul fair-play domină atât pe terenul de tenis, cât și în sala de judecată.

STAR OPEN TENNIS

AVOCAȚII JOACĂ TENIS
"Inteligență în mișcare"

TURNEUL NAȚIONAL
AL AVOCAȚILOR
EDIȚIA I
2018

COMPLEX STAR BASCOV
PITEȘTI - ARGES
7 - 9 septembrie 2018

PARTENER

MASCULIN ȘI FEMININ
SIMPLU ȘI DUBLU

STUDII ȘI COMENTARII

Calitatea de consumator a avocatului la încheierea contractelor de credit

Av. dr. Răzvan Scafeș
Baroul Dolj

Rezumat: Legislația în domeniul consumului protejează consumatorii în cadrul raporturilor dintre aceștia și profesioniști. La nivel legislativ, cât și jurisprudențial, s-au dezvoltat limitări cu privire la persoanele care pot reclama calitatea de consumator, respectiv doar persoanele fizice care acționează în scopuri din afara unei activități profesionale. Din perspectiva unei persoane care are și calitatea de avocat se impune a stabili dacă în cadrul unui contract de credit încheiat între acesta și un profesionist în domeniul financiar, avocatul beneficiază de protecția specifică acordată consumatorilor.

Cuvinte cheie: consumator, avocat, scop profesional, contract de credit, profesionist

Protecția drepturilor consumatorilor reprezintă un deziderat deosebit de actual la nivel comunitar, legiuitorul european fiind preocupat de a oferi o protecție totală împotriva abuzurilor profesioniștilor. Din punct de vedere legislativ există o aplecare aparte asupra raporturilor profesioniști-consumatori, urmărindu-se reglementarea la un nivel cât mai specializat, în funcție de categorii de servicii prestate sau bunuri livrate.

Din această perspectivă se impune a analiza și calitatea avocatului în cadrul raporturilor de dreptul consumului. Astfel, pe de-o parte, s-a reținut calitatea de profesionist a acestuia în ceea ce privește relația dintre acest și un client, persoană fizică¹. Analiza din această perspectivă urmează însă a face obiectul unui studiu viitor. În prezenta lucrare ne propunem să analizăm perspectiva în care avocatul se poate prevala de calitatea de consumator, în cadrul unor raporturi juridice concrete.

Art. 2 lit. b) din Directiva 93/13/CEE² definește consumatorul ca fiind "orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale". În același timp, dreptul național reglementează noțiunea de consumator printr-o serie de acte normative. Astfel, conform art. 2 pct. 2 din OG nr. 21/1992³ definește consumatorul ca fiind: "orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații, care acționează în scopuri din afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale". În plus, conform art. 2 alin. 1 din Legea nr. 193/2000⁴: "orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații, care, în temeiul unui contract care intră sub incidența prezentei legi, acționează în scopuri din afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale".

¹ CJUE, Cauza C-537/13 Birutė Šiba împotriva lui Arūnas Devėnas

² Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.

³ Ordonanța nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor.

⁴ Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori.

Se remarcă dintr-un început două limitări în ceea ce privește persoanele care pot reclama calitatea de consumator. În primul rând, nici reglementarea națională și nici cea europeană nu recunosc calitatea de consumator și persoanelor juridice. În al doilea rând, toate actele normative care definesc noțiunea de consumator apreciază că inclusiv persoana fizică trebuie să acționeze ”în scopuri din afara activității sale comerciale” pentru a se putea prevala de această calitate.

Scopul extraprofesional al acțiunilor persoanei fizice în raporturile cu profesioniștii a fost apreciat ca „reperul esențial al ocrotirii furnizate de dreptul consumației”⁵ deoarece scopul reglementărilor este tocmai ocrotirea acelor persoane fizice care nu dețin informații de specialitate și care nu pot avea reprezentarea reală a efectelor obligațiilor pe care și le asumă. Consumatorul este văzut „în opoziție cu profesionistul, primul acționând pentru uzul său personal sau familial”⁶. Așadar, devine deosebit de importantă analiza poziției consumatorului din perspectiva scopului pentru care acționează, respectiv dacă acesta este subordonat realizării unei activități profesionale sau, din contră, urmărirea unui beneficiu personal sau al vieții de familie, în cazul în care nu există un element de profesionalitate în activitățile acestuia.

Apreciind asupra noțiunii de consumator din perspectiva scopului profesional al acțiunilor persoanei fizice „Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât că în sensul Directivei nr. 93/13/CEE privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, prin „consumator” se înțelege orice persoană fizică care, în cadrul contractelor care intră sub incidența directivei, acționează în scopuri care se află în afara meseriei, a domeniului de afaceri sau a profesiei sale. De asemenea, în conformitate cu prevederile art. 2 alin. (1) din Legea nr. 193/2000, prin consumator se înțelege orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații, care, în temeiul unui contract care intră sub incidența acestei legi, acționează în scopuri din afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artisanale sau liberale.

Față de aceste prevederi, Înalta Curte a reținut, în speță, că **persoana fizică ce a încheiat cu o bancă mai multe contracte de credit în scopul refinanțării altor credite dobândite de la o altă bancă și al obținerii de împrumuturi în vederea dobândirii de imobile pe care, apoi, le-a închiriat, nu poate fi inclusă în categoria consumatorilor protejați de Directiva nr. 93/13/CEE și de Legea nr. 193/2000**⁷.

Rezultă că existența unui scop profesional în interesul căruia ar acționa persoana fizică echivalează cu prezumția de cunoaștere a informațiilor necesare pentru înțelegerea clauzelor contractuale și a efectelor acestora, odată ce „dreptul consumației funcționează pe pilonul inferiorității informaționale, economice, psihologice”⁸.

Sub acest aspect, există întrebarea dacă unei persoane care are profesia de avocat, însă care urmărește încheierea unui contract de credit cu o instituție financiar-bancară în calitate de persoană fizică, i se poate recunoaște calitatea de consumator și, în mod direct, ar beneficia de protecția legii speciale.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, având de examinat o întrebare preliminară transmisă de Judecătoria Oradea⁹s-a pronunțat asupra calității de consumator a unei persoane fizice ce exercită profesia de avocat în cazul în care aceasta încheie un contract de credit cu un profesionist în domeniul financiar.

Conform detaliilor speței: „Domnul Costea exercită profesia de avocat și, în această calitate, i se încredințează în special cauze din domeniul dreptului comercial. La 4 aprilie 2008, acesta a încheiat un contract de credit cu Volksbank. Rambursarea acestui împrumut a fost garantată cu o

⁵Juanita Goicovici, *Dreptul consumației*, Ed. Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2006, pag. 21.

⁶Juanita Goicovici, „Consumatorul: cine este el?” în *Consumerismul contractual*, coordonator Paul Vasilescu, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2006, pag.70.

⁷ÎCCJ, Decizia nr. 441/2 martie 2016 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă.

⁸Juanita Goicovici, *op. cit.*, pag. 21.

⁹CJUE, Hotărârea din 3 septembrie 2015 în cauza C-110/14 având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Judecătoria Oradea (România), prin decizia din 25 februarie 2014, primită de Curte la 7 martie 2014, în procedura Horațiu Ovidiu Costea împotriva Volksbank România SA.

ipotecă constituită asupra unui imobil care aparține cabinetului de avocat al domnului Costea, denumit „Ovidiu Costea”. Acest contract de credit a fost semnat de domnul Costea, pe de o parte, în calitate de împrumutat și, pe de altă parte, în calitate de reprezentant al cabinetului său de avocat, având în vedere calitatea de garant ipotecar a acestuia din urmă. În aceeași zi, această ipotecă a fost constituită prin convenție notarială distinctă între Volksbank și acest cabinet de avocat care era reprezentat în acest act de domnul Costea.

La 24 mai 2013, domnul Costea a formulat la Judecătoria Oradea o cerere prin care solicita, pe de o parte, constatarea caracterului abuziv al unei clauze contractuale referitoare la un comision de risc și, pe de altă parte, anularea acestei clauze și rambursarea acestui comision perceput de Volksbank.

În aceste condiții, Judecătoria Oradea a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară: **„Articolul 2 litera (b) din Directiva 93/13[...], în privința definirii noțiunii «consumator», trebuie interpretat în sensul că include sau, dimpotrivă, în sensul că exclude din această definiție o persoană fizică ce are profesia de avocat și încheie cu o bancă un contract de credit, fără a specifica scopul creditului, în cadrul aceluiași contract specificându-se calitatea de garant ipotecar a cabinetului avocațial al acestei persoane fizice?”**¹⁰.

Cu privire la întrebarea preliminară, CJUE a stabilit următoarele: *„Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 2 litera (b) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o persoană fizică ce exercită profesia de avocat și încheie un contract de credit cu o bancă, fără ca scopul creditului să fie precizat în acest contract, poate fi considerată „consumator” în sensul acestei dispoziții. De asemenea, această instanță solicită Curții să stabilească incidența în această privință a împrejurării că creanța născută din contractul menționat este garantată printr-o garanție ipotecară contractată de această persoană în calitate de reprezentant al cabinetului său de avocat și având ca obiect bunuri destinate exercitării activității profesionale a persoanei respective, precum un imobil care aparține acestui cabinet.*

În această privință, este necesar să se arate că, astfel cum prevede al zecelea considerent al Directivei 93/13, normele uniforme privind clauzele abuzive ar trebui să se aplice tuturor contractelor încheiate între „consumatori” și „vânzători sau furnizori”, noțiuni definite la articolul 2 literele (b) și (c) din această directivă.

Conform acestor definiții, „consumator” înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de directiva menționată, acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale. Pe de altă parte, „vânzător sau furnizor” înseamnă orice persoană fizică sau juridică ce, în cadrul contractelor reglementate de Directiva 93/13, acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională, publică sau privată.

Prin urmare, directiva menționată definește contractele cărora li se aplică prin referire la calitatea contractanților, după cum aceștia acționează sau nu acționează în scopuri legate de activitatea lor profesională (Hotărârea Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 30, precum și Hotărârea Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, punctul 21).

Acest criteriu corespunde ideii pe care se bazează sistemul de protecție pus în aplicare prin aceeași directivă, și anume aceea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un vânzător sau furnizor în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl conduce să adere la condițiile redactate în prealabil de vânzător sau furnizor, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora (Hotărârea Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 31, precum și Hotărârea Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, punctul 22).

Având în vedere o astfel de situație de inferioritate, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede că o clauză abuzivă nu creează obligații pentru consumator. Este vorba despre o dispoziție imperativă care urmărește să înlocuiască echilibrul formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților cu un echilibru real, de natură să restabilească

¹⁰ Para 8-10 din Hotărâre.

egalitatea dintre aceștia (Hotărârea Sánchez Morcillo și Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punctul 23 și jurisprudența citată).

În același timp, trebuie amintit că una și aceeași persoană poate acționa în calitate de consumator în cadrul anumitor operațiuni și în calitate de vânzător sau furnizor în cadrul altora.

Noțiunea „consumator”, în sensul articolului 2 litera (b) din Directiva 93/13, are, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 28-33 din concluzii, un caracter obiectiv și este independentă de cunoștințele concrete pe care persoana în cauză le poate avea sau de informațiile de care această persoană dispune în mod real.

Instanța națională sesizată cu un litigiu având ca obiect un contract care poate intra în domeniul de aplicare al acestei directive are obligația să verifice, ținând seama de ansamblul elementelor de probă și în special de termenii acestui contract, dacă împrumutatul poate fi calificat drept „consumator” în sensul directivei menționate (a se vedea prin analogie Hotărârea Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, punctul 48).

Pentru a proceda astfel, instanța națională trebuie să țină seama de toate împrejurările cauzei, în special de natura bunului sau a serviciului care face obiectul contractului vizat, care sunt susceptibile să demonstreze în ce scop este dobândit acest bun sau acest serviciu.

În ceea ce privește prestațiile oferite de avocați în cadrul unor contracte de prestări de servicii juridice, Curtea a luat deja în considerare inegalitatea dintre „clienții-consumatori” și avocați, în special din cauza diferențelor dintre părțile contractante în materie de informare (a se vedea Hotărârea Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, punctele 23 și 24).

Această considerație nu poate exclude însă posibilitatea de a califica un avocat drept „consumator”, în sensul articolului 2 litera (b) din directiva menționată, atunci când acest avocat acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale (a se vedea prin analogie Hotărârea Di Pinto, C-361/89, EU:C:1991:118, punctul 15).

Astfel, un avocat care încheie, cu o persoană fizică sau juridică ce acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională, un contract care, în special ca urmare a inexistenței unei legături cu activitatea cabinetului său, nu este legat de exercitarea profesiei de avocat se află, față de această persoană, în situația de inferioritate menționată la punctul 18 din prezenta hotărâre.

Într-un asemenea caz, chiar dacă s-ar considera că un avocat dispune de un nivel ridicat de competențe tehnice (a se vedea Hotărârea Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, punctul 23), aceasta nu ar permite să se prezume că nu este o parte defavorizată în raport cu un vânzător sau furnizor. Într-adevăr, astfel cum s-a amintit la punctul 18 din prezenta hotărâre, situația de inferioritate a consumatorului față de vânzător sau furnizor pe care urmărește să o remedieze sistemul de protecție pus în aplicare prin Directiva 93/13 privește atât nivelul de informare al consumatorului, cât și puterea sa de negociere în prezența unor condiții redactate în prealabil de vânzător sau furnizor și asupra conținutului cărora acest consumator nu poate exercita o influență.

În ceea ce privește împrejurarea că creanța născută din contractul în cauză este garantată printr-o garanție ipotecară contractată de un avocat în calitate de reprezentant al cabinetului său de avocat și având ca obiect bunurile destinate exercitării activității profesionale a acestui avocat, precum un imobil care aparține acestui cabinet, este necesar să se constate că, astfel cum a arătat în esență avocatul general la punctele 52-54 din concluzii, ea nu are incidență asupra aprecierii evocate la punctele 22 și 23 din prezenta hotărâre.

Astfel, cauza principală are ca obiect determinarea calității de consumator ori de vânzător sau furnizor a persoanei care a încheiat contractul principal, și anume contractul de credit, iar nu a calității acestei persoane în cadrul contractului accesoriu, și anume garanția ipotecară, care garantează plata datoriei născute din contractul principal. Într-o cauză precum cea în discuție în litigiul principal, calificarea drept consumator ori vânzător sau furnizor a avocatului în cadrul angajamentului său de garant ipotecar nu poate determina, în consecință, calitatea sa în cadrul contractului principal de credit.

Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea

adresată că articolul 2 litera (b) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o persoană fizică ce exercită profesia de avocat și încheie un contract de credit cu o bancă, fără ca scopul creditului să fie precizat în acest contract, poate fi considerată „consumator”, în sensul acestei dispoziții, atunci când contractul menționat nu este legat de activitatea profesională a acestui avocat. Împrejurarea că creanța născută din același contract este garantată printr-o garanție ipotecară contractată de această persoană în calitate de reprezentant al cabinetului său de avocat și având ca obiect bunuri destinate exercitării activității profesionale a persoanei respective, precum un imobil care aparține acestui cabinet, nu este relevantă în această privință”¹¹.

Analiza CJUE pornește, așa cum am identificat și noi anterior, de la faptul că protecția oferită consumatorilor pornește de la premisa că între aceștia și profesioniști există un decalaj informațional, economic și psihologic important, ceea ce îi creează acestuia o poziție de inferioritate juridică. Așadar, elementul definitoriu pentru consumator este lipsa de informare și imposibilitatea de a putea avea reprezentare deplină a obligațiilor asumate prin contract.

În acest context, instanța europeană prezintă o distincție importantă: o persoană poate avea calitatea de profesionist în unele raporturi juridice și pe cea de consumator în cadrul altor raporturi juridice. În concret, o persoană care activează în profesia de avocat va fi considerat profesionist atunci când intră în raporturi juridice cu clienții acesteia, persoane fizice, odată ce în astfel de cazuri acționează pe deplin în scopul realizării unei activități profesionale. Cu toate acestea, în acele cazuri în care respectivul avocat devine parte a unui raport juridic prin care acesta dobândește anumite servicii de la un alt profesionist, care acționează într-o altă activitate decât cea juridică, acestuia trebuie să-i fie recunoscută protecția specifică în calitate de consumator.

În cazul încheierii unui contract de credit bancar „este aplicabil dreptul special al contractului de credit bancar, respectiv toate dispozițiile legale care reglementează încheierea și efectele acestui contract, precum și consecințele nerespectării obligațiilor contractuale”¹². Rezultă așadar că la nivel legislativ contractul de credit se supune unor prevederi legislative speciale, odată ce și conținutul acestuia cuprinde foarte multe noțiuni specifice domeniului financiar. În acest context, pentru încheierea contractului de credit împrumutatul are nevoie de cunoștințe de specialitate în domeniul financiar, în vederea înțelegerii pe deplin a efectelor clauzelor contractuale.

În aceste condiții, soluția CJUE are în vedere faptul că decalajul informațional între profesionist și consumator nu se poate considera recuperat, chiar dacă respectivul consumator desfășoară cu titlu permanent o altă activitate profesională, însă într-un alt domeniu decât cel specific profesionistului cu care contractează. Mai concret, deși avocatul este un expert în domeniul juridic, nu se poate prezuma că acesta are deține și informații specifice domeniului bancar ci că, din contră, acestuia trebuie să i se furnizeze în acest caz „date obiective, neutre, esențiale pentru formarea consimțământului avizat al acestuia”¹³. Protecția oferită consumatorilor se raportează așadar la cantitatea de informații deținută în legătură cu operațiunea încheiată cu profesionistul. În aceste condiții, chiar desfășurarea de către consumator a unei activități profesionale nu prezintă relevanță pentru acele acte juridice încheiate cu un profesionist având ca obiect operațiuni care se încadrează în alte domenii de activitate.

Un ultim aspect important tranșat de către instanța europeană se referă la determinarea scopului în care a acționat avocatul în speță. Astfel, împrejurarea că acesta a înțeles să garanteze creanța rezultată din contractul de credit cu ipoteca instituită asupra unui imobil care reprezenta și sediul profesional al avocatului a fost considerată lipsită de relevanță. Apreciem că o astfel de soluție este întemeiată, deoarece scopul operațiunii este dat de destinația finală a bunurilor sau serviciilor

¹¹ Para 14-30 din Hotărâre

¹² Lucian Bercea, *Creditul bancar. O încercare de conceptualizare*, în *Contractul de credit bancar. Principiile, legea, uzanțele*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pag. 67

¹³ Juanita Goicovici, *Creditele pentru consum și de investiții imobiliare. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, pag. 55

contractate în temeiul actului juridic încheiat cu profesionistul. În speță, cum nu există dovada că suma împrumutată a fost utilizată pentru derularea activității avocațiale, înseamnă că operațiunea s-a încheiat pentru satisfacerea unui scop personal ori familial al acestuia. De asemenea, instituirea garanției asupra imobilului în care se află sediul profesional al acestuia reprezintă operațiunea caracteristică încheierii contractului de ipotecă, iar nu a contractului de credit, iar doar cel din urmă este relevant în aprecierea raportului profesionist-consumator.

CONSIDERAȚII ASUPRA CAUZEI ACTULUI JURIDIC CIVIL ÎN REGLEMENTAREA ACTUALĂ

OBSERVATIONS ON THE JURIDICAL ACT CAUSE IN THE CURRENT REGULATIONS

Av. Bosneanu Iulia Alexandra
Baroul Dolj

Rezumat

Cauza actului juridic este poate cea mai importantă dintre condițiile sale de validitate deoarece reprezintă însăși originea manifestării de voință producătoare de efecte juridice de care părțile vor fi ținute în mod imperativ. Ea este cu atât mai importantă pentru soarta acestui izvor de obligații, cu cât valabilitatea acesteia este la fel de relevantă și după momentul formării contractului. Codul civil actual oferă o reglementare amplă cauzei schimbând nu numai perspectiva asupra sancțiunii ce lovește contractul încheiat cu încălcarea condițiilor sale de validitate, ci aparent și fizionomia acesteia din urmă.

Cuvinte cheie: cauză, act juridic civil, nulitate, scop mediat, scop imediat.

Abstract

The juridical act cause is perhaps the most important of its validity conditions because it represents itself the origin of the will manifestation producing legal effects which would imperatively bind the parties. It is the more important for the fate of this source of obligations, as its validity is equally relevant after the conclusion of the contract also. The current Civil Code offers the cause a broad regulation changing not only the perspective on the sanction that affects the contract concluded through the violation of its validity conditions, but apparently the latter's structure as well.

Key words: cause, civil juridical act, nullity, mediate scope immediate scope.

§1. Introducere

Actul juridic este manifestarea de voință a părților făcută cu intenția de a produce efecte juridice. Această intenție este prefigurarea mentală a scopului urmărit a fi atins prin efectele actului juridic încheiat. Cauza este imaginarea *ab initio* a efectelor ce se vor produce prin încheierea actului și care vor duce la satisfacerea unor nevoi subiective, determinând părțile să se oblige juridic.

Cauza este, așadar, scopul urmărit de părți în momentul încheierii actului, este ceea ce face părțile să-și exteriorizeze voința, adică ceea ce le determină pe acestea să-și dea consimțământul și astfel să se lege juridic prin crearea de raporturi juridice obligatorii.

Este prin urmare imposibil ca o persoană să se angajeze juridic fără a urmări un scop anume, fără a avea o cauză impulsivă și determinantă, acesta fiind motivul pentru care cauza trebuie privită ca o condiție de fond esențială și de valabilitate a actului juridic civil, care alături de consimțământ este un element al voinței juridice.

Subiectul este unul actual ținând seama de disputele perpetue existente în doctrină asupra structurii și utilității noțiunii de cauză. De-a lungul timpului nu a existat o părere unitară în ceea ce privește structura și chiar utilitatea ei. S-au căutat răspunsuri cu privire la caracterul obiectiv sau subiectiv al cauzei, caracter în funcție de care trebuie cercetată valabilitatea acesteia. Conceptul de cauză a evoluat de la o teorie obiectivă, clasică la una modernă, subiectivă reușind să treacă peste criticile anticauzaliste, dar nu fără ecou în prezent există deopotrivă sisteme de drept care acordă cauzei un rol esențial în ceea ce privește validitatea actelor juridice civile și sisteme de drept care nu leagă valabilitatea actului juridic de existența unei cauze valabile a acestuia. În dreptul românesc controversate cu privire la noțiunea de cauză continuă să existe în ciuda adoptării unui nou Cod civil care reușește să dea o definiție cauzei ce se regăsește în continuare între condițiile de validitate ale actului juridic civil datorită puternicei influențe franceze asupra dreptului nostru.

§2. Structura cauzei în dreptul autohton

Ca urmare a faptului că la momentul adoptării Codului civil din 1864 acesta conținea o reglementare aproape identică cu cea din Codul civil francez, inițial în literatura noastră de specialitate a fost adoptată teoria obiectivă a cauzei. În acea perioadă D. Alexandresco definea cauza drept, „rațiunea imediat și direct determinantă care face pe părți să contracteze; ea este scopul principal și imediat ce ele s-au propus”¹. În ciuda acestei concepții atunci când face referire la cauza ilicită autorul include în noțiunea de cauză și scopul mediat.

În prezent cauza este concepută ca fiind o noțiune mult mai extinsă care pe lângă scopul imediat al încheierii unui contract permite și analiza mobilului determinant, anume scopul concret în vederea realizării căruia părțile au contractat. Această lărgire a noțiunii de cauză s-a datorat nevoii de a permite examinarea conformității acestui scop subiectiv cu normele imperative, ordinea publică și bunele moravuri.²

Așadar, până în prezent în dreptul nostru civil există o concepție monistă despre cauză, dar aceasta cuprinde în conținutul sau două elemente: scopul direct și imediat împreună cu scopul indirect și mediat al hotărârii de a încheia actul. Aceste două elemente componente- unul obiectiv iar celălalt subiectiv intră în componența unei noțiuni unice și complexe, aceea de cauză a contractului³

2.1.Scopul direct și imediat al actului juridic este caracterizat ca un element abstract obiectiv care decurge din natura actului fiind invariabil pentru toate contractele de același tip și din aceeași categorie Doctrina mai denuște acest element ca fiind cauza obligației spre a sublinia caracterul său abstract și impersonal, imuabil de la contract la contract sau de la persoană la persoană. S-a spus despre cauza abstractă că se reduce la scopul operațiunii juridice, adică la intenția de a atinge un anumit țel juridic, iar scopul concretizat de ea se produce imediat nemijlocit și identic pentru fiecare categorie de contracte⁴.

De asemenea, s-au făcut precizări în doctrină cu privire la cauza abstractă pentru diferitele categorii de contracte. Astfel în contractele sinalagmatice cauza abstractă se concretizează în reprezentarea mintală a contraprestației care se va obține din partea cocontractantului, prin urmare fiecare parte se obligă să dea sau să facă ceva, întrucât prefigurează că va primi altceva în schimb⁵. În cazul actelor cu titlu gratuit scopul imediat este surprins prin expresia *animus donandi*, anume intenția de a gratifica, de a da fără a primi nimic în schimb, fără a se face distincție între liberalități și acte dezinteresate. În cazul actelor juridice aleatorii elementul obiectiv al cauzei este dat de intenția de a considera elementul aleatoriu ca temei suficient pentru a se angaja juridic, deoarece de

¹ D. Alexandresco, „Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine”, tomul V Tipografia națională, Iași, 1928, p 129-130.

² L. Pop, „Tratat de drept civil. Obligațiile - Volumul II. Contractul”, Ed. Universul juridic, București, 2009, p. 349.

³ Tr. Ionașcu, „Tratat de drept civil, vol I, Partea generală,” Ed. Academiei, București, 1967, p 266-267.

⁴ P.Vasilescu, „Drept civil. Obligații”, Ed. Hamangiu, București, 2012, p 366.

⁵ *Ibidem*.

îndeplinirea acestuia depinde șansa de câștig sau riscul de pierdere. În contractele reale s-a arătat că scopul imediat se reduce la imaginea faptului că bunul remis inițial va fi returnat, adică în intenția de a restitui bunul primit.⁶ S-a mai arătat că scopul imediat, este un element constitutiv, intrinsec oricărui contract, într-o asemenea măsură încât însuși definiția contractului sau categoriei respective de contracte îl cuprinde sau îl evidențiază explicit sau implicit".⁷

2.2. Scopul indirect și mediat al încheierii contractului este reprezentarea mobilului principal care determină hotărârea de a contracta, prin urmare este un element concret, subiectiv și variabil de la contract la contract în aceeași categorie de contracte. În doctrină acest element este cunoscut deopotrivă drept cauză a contractului.⁸

Nevoia includerii scopului mediat în conținutul noțiunii de cauză a fost subliniată de jurisprudență. Instanțele au observat că pentru a asigura respectarea legilor a ordinii publice și bunelor moravuri, de cele mai multe ori nu este suficient să se cerceteze exclusiv scopul imediat și direct al angajamentului contractual al părților întrucât acesta este abstract și invariabil. Realizarea justiției contractuale creează necesitatea lărgirii sferei de cercetare și apreciere a judecătorului în egală măsură asupra mobilurilor concrete și subiective care imprimă contractului adevărata sa semnificație.⁹

Cercetarea în mod exclusiv a elementului obiectiv face insuficientă cauza pentru rolul atribuit de lege. De exemplu în cazul unei donații, donatorul transmite proprietatea asupra unui bun cu intenția de a-l gratifica pe donatar, însă mergând dincolo de acest scop imediat angajamentul donatorului are și un scop mediat pe care acesta caută să-l realizeze în cele din urmă. Acest scop poate fi unul licit și moral sau din contră, ilicit sau imoral, cum se întâmplă în cazul în care se urmărește determinarea celui gratificat să înceapă sau să continue relații de concubinaj sau să divorțeze de soția sa. În asemenea ipoteze liberalitatea va fi declarată nulă, ca având o cauză ilicită sau imorală.¹⁰

Dezavantajul integrării scopului indirect concret și subiectiv în noțiunea de cauză ar fi acela că acordă judecătorilor competența de a face investigații asupra voinței psihologice a părților cu riscul promovării arbitrariului, punându-se astfel în pericol securitatea circuitului juridic contractual. Astfel de pericole pot fi însă evitate prin respectarea anumitor reguli evidențiate în practica judiciară:

În primul rând, din multitudinea de scopuri concrete și subiective care influențează părțile va fi acordat rolul de cauză doar aceluia care a fost determinant, anume cel care a avut un rol hotărâtor în luarea hotărârii de a încheia contractual, numit și cauză impulsivă și determinantă

În al doilea rând, în contractele cu titlu oneros scopul mediat va avea valoare de cauză subiectivă doar dacă prin voința părților a fost considerat o clauză esențială a contractului sau dacă privește o însușire a contraprestației ori o anumită calitate a persoanei cocontractantului și a fost cunoscut sau a putut fi cunoscut în mod firesc în împrejurările date de către acesta din urmă în momentul contractării.¹¹ Este pe deplin justificat ca în contractele cu titlu oneros nevalabilitatea scopului mediat cu valoare de motiv determinant să atragă nulitatea contractului numai dacă a fost inserat în clauzele contractuale ori a putut fi cunoscut pe altă cale de către cocontractant întrucât în caz contrar s-ar produce acestuia din urmă în mod injust un prejudiciu.

În concluzie, securitate dinamică a circuitului civil nu poate fi lăsată să depindă de multitudinea de motive personale neexteriozitate ale uneia dintre părți de care cealaltă parte nu a avut și nici nu a putut avea cunoștință la încheierea contractului¹²

Cu toate acestea, în materia liberalităților aprecierea nu era atât de aspră din două considerente: pe de o parte pentru cel gratificat nu se pune decât problema de a păstra un câștig și nu

⁶ *Ibidem*.

⁷ D. Cosma, „*Teoria generală a actului juridic civil*”, Ed. Științifică, București 1969, p 222.

⁸ Gh. Beleiu, „*Drept civil roman - Introducere în dreptul civil - Subiectele dreptului civil*” - Editia a XI-a..revăzută și adăugită de M.Nicolaeși P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 169.

⁹ D. Cosma, *op cit.*, p 222.

¹⁰ L. Pop, *op cit.*, p. 351.

¹¹ D. Cosma, *op cit.*, p 226.

¹² *Idem*, p 127.

aceea de a evita o pagubă, iar pe de alta ținând cont că în cadrul liberalităților numai o parte se obligă, însărcinându-se pe sine, este firesc și cu totul întemeiat ca voința dispunătorului să fie ocrotită cu precădere.¹³

Definiția dată cauzei de Codul civil 2009 este una opusă celei reținute de doctrina corespunzătoare vechiului cod, acesta din urmă fiind sub influența teoriei clasice despre cauză care considera că aceasta are un caracter exclusiv obiectiv și o diferență de motivele contractului. Sub influența teoriilor moderne subiective care au încercat să înlăture lipsurile teoriei clasice, doctrina a acceptat că în conținutul noțiunii de cauză, după cum am văzut, intră două elemente: unul obiectiv, abstract și invariabil (cauza proxima) și unul concret, subiectiv și variabil (*causa remota*).

Doctrina definea, anterior adoptării codului, în mod unanim cauza ca fiind obiectivul urmărit de părți la încheierea actului juridic

În momentul adoptării unui nou Cod civil, definiția legală destinată să pună capăt controverselor existente nu a reușit să facă acest lucru.

Definirea cauzei drept „motivul care determină fiecare parte să încheie contractul”, trimite în mod evident la elementul subiectiv al cauzei, motivul determinant, cauza impulsivă a actului juridic. Din interpretarea gramaticală rezultă foarte clar că este vorba despre scopul subiectiv, concret și variabil în considerarea căruia părțile se obligă.

Într-o opinie¹⁴ se susține că o astfel de definiție atrage după sine renunțarea la concepția despre cauza existentă în doctrină anterior adoptării codului. Anume renunțarea la definirea cauzei prin raportare la binomul scop imediat/ scop mediat.¹⁵

Este însă imposibil ca în structura cauzei să nu existe un element obiectiv prin intermediul căruia părțile să fie protejate de caracterul mult prea flexibil al laturii sale concrete. Dacă s-ar întâmpla acest lucru, nu ar exista nimic standardizat, invariabil, în funcție de care să fie analizată validitatea cauzei, ci doar interesele subiective, concrete, ale fiecărei părți contractante care sunt variabile și greu de identificat. Așadar, viziunea obiectivă asupra cauzei face din aceasta un instrument de protecție a unei părți împotriva celeilalte.

Lipsa de cauză nu poate fi analizată fără un scop al obligației deoarece este imposibil ca motivul determinant să lipsească în momentul încheierii actului juridic, pe de altă parte, chiar dacă falsitatea cauzei este asimilată cu lipsa acesteia, totuși în ipoteza cauzei false a existat o reprezentare falsă a realității care a determinat consimțământul.

Pentru lipsa cauzei ca urmare a lipsei de discernământ, în realitate anularea actului se obține pentru lipsa de discernământ, ca și condiție de valabilitate a consimțământului, iar nu pentru lipsă de cauză întrucât lipsa cauzei este o consecință a lipsei de discernământ, deci a lipsei posibilității părții de a-și reprezenta consecințele actelor și faptelor sale.

Practic dacă nu ar exista un element obiectiv al cauzei anularea pentru lipsa de cauză s-ar confunda și ar avea același domeniu de aplicare cu anularea contractului pentru eroare viciu de consimțământ (esențială).

Drept urmare, lipsa unui element obiectiv face ca părțile să nu se poată dezlega de o obligație în cazul în care aceasta nu mai poate duce în mod obiectiv la atingerea scopului urmărit. Așadar, cauza obiectivă este un instrument prin care se realizează justiția contractuală. De exemplu dacă bunul care formează obiectul contractului de vânzare cumpărare pierde înainte de încheierea contractului, obligația vânzătorului este nulă pentru lipsă de obiect, dar în lipsa noțiunii obiective de cauză obligația de plată a prețului ar trebui executată întrucât această are obiect. Însă având în vedere inexistența contraprestației prefigurată de cumpărător că va fi obținută în schimbul prețului, obligația sa este lovită de nulitate pentru lipsă de cauză.

¹³L. Pop, *op cit.* p. 353.

¹⁴G. Boroș, L. Stănculescu, „*Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*”, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 121.

¹⁵Un alt autor vede modalitatea de definire a cauzei ca pe o consacrare a semnificației noțiunii de cauză în această materie văzută ca scop al actului juridic, deci, ca pe o cauză finală și nu eficientă. P. Vasilescu, *op.cit.*, p. 364.

Actul juridic este încheiat de părți pentru că acestea urmăresc într-adevăr realizarea unor scopuri subiective prin efectele pe care acesta le produce. Dacă privim contractul în ansamblul său, acesta este generator de drepturi și obligații, deci părțile aleg un anumit contract pentru ca acesta să producă efectele juridice pe care le doresc, în vederea atingerii scopului lor concret și subiectiv prefigurată în momentul încheierii sale

Cauza obligației este inerentă oricărui contract numit ținând de natura acestuia și este ceea ce determină părțile să aleagă respectivul contract și nu altul deoarece prin intermediul său își vor atinge scopul subiectiv.¹⁶ De exemplu în contractele sinalagmatice cu titlu oneros, cauza imediată și obiectivă este prefigurarea contraprestației cocontractantului, contraprestație care nu ar prezenta interes pentru parte dacă nu avea un motiv subiectiv, un scop mediat, dar în considerarea căreia contractează pentru că este aceea singura care în mod invariabil va duce la atingerea scopurilor sale concrete. Dacă din punct de vedere obiectiv acea prestație nu poate fi executată, nu există sau este derizorie contractul este lipsit de cauză deoarece astfel nici scopul mediat nu se poate realiza.

§3. Validitatea cauzei

Noul Cod civil prevede în cadrul art. 1236 condițiile pe care cauza trebuie să le îndeplinească pentru a fi valabilă anume să existe, să fie licită și morală. Spre deosebire de vechea reglementare nu mai există o prevedere expresă cu privire la condiția realității cauzei.

Așadar, codul a adoptat opinia unei părți a doctrinei conform căreia cauza falsă se reduce la o eroare asupra existenței cauzei deci la absența acesteia. A. Ionașcu a susținut că „lipsa cauzei se confundă cu cauza falsă, care la rândul ei nu este decât o eroare asupra cauzei”¹⁷

3.1.Cauza să existe S-a arătat în doctrină că inexistența și falsitatea cauzei nu se confundă în toate cazurile deoarece despre inexistența cauzei nu poate fi vorba decât în ce privește scopul imediat, câtă vreme lipsa scopului mediat poate reprezenta doar o eroare asupra cauzei (cauză falsă)¹⁸. Este imposibil de imaginat o situație în care scopul mediat să lipsească, întrucât numai o persoană fără discernământ ar putea să consimtă la încheierea unui contract fără să urmărească un scop mediat¹⁹

În contractele sinalagmatice lipsa de cauză apare atunci când una dintre părțile contractante nu poate primi contraprestația la care are dreptul. Cauza obligației uneia dintre părți reprezintă obiectul obligației celeilalte, obligația își pierde cauza deoarece contraprestația lipsește²⁰. De exemplu obligația vânzătorului este fără cauză dacă prețul este derizoriu, iar cea a cumpărătorului lipsește dacă lucrul nu există. În contractele reale se poate spune că nu există cauză imediată atunci când remiterea bunului nu a avut loc. În cazul contractelor aleatorii lipsa elementului *alea* presupune inexistența cauzei. În privința liberalităților pentru a putea fi vorba despre absența cauzei trebuie să lipsească intenția de a gratifica.

S-a arătat că în cazul în care scopul imediat al angajamentului contractual lipsește, de foarte multe ori ne aflăm în prezența unei erori asupra cauzei. De exemplu când cumpărătorul se obligă să plătească prețul unui bun pierit anterior vânzării își asumă angajamentul contractual în temeiul unei cauze false ori pentru că s-a aflat într-o eroare asupra existenței cauzei²¹

Absența scopului mediat al contractului poate fi imaginată doar dacă este vorba despre o cauză falsă, anume o eroare asupra scopului mediat în înțelesul de mobil determinant al consimțământului. Un contract poate fi așadar anulabil atunci când o parte constată că s-a obligat datorită unei erori

¹⁶ În sensul că prin noua reglementare este promovată în continuare o concepție dualistă asupra cauzei a se vedea: C. Zamșa, comentariul art. 1235 în Fla. A. Baias, E. Chelaru, R.Constantinovici, I.Macovei (ed.coord.), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2664*, Editura C.H. Beck, București, 2012, p. 1296 și P. VASILESCU, op. cit., p.365.

¹⁷A. Ionașcu, „*Drept civil. Partea generală*”, Ed Didacticăși Pedagogică, București, 1963, p. 91.

¹⁸D. Cosma, op. cit.,p. 231.

¹⁹ *Idem* p.230.

²⁰Fr. Terré ; Ph. Symler ; Yv. Laquette, „*Droit Civil. Les obligations*”, 7e edition, Ed.Dalloz, Paris,1999, p. 318.

²¹D. Cosma, op. cit.,p. 230

asupra însușirilor esențiale ale obiectului prestației sau asupra persoanei cocontractantului în ipoteza în care aceste însușiri sau considerația persoanei au constituit mobilul determinat cunoscut de cealaltă parte.²²

În doctrina corespunzătoare vechiului cod, în ipoteza absenței cauzei, se făcea o dublă distincție. Prima distincție se impunea a fi făcută între scopul imediat și scopul mediat, iar cea de-a doua între, „cauzele lipsei de cauză,” astfel că se ajunsese la un regim sancționator diferențiat. Pe de o parte, în situația în care lipsa cauzei se datora lipsei discernământului, lipseau ambele elemente ale cauzei, atât scopul imediat cât și cel mediat, deoarece existența acestora presupune cu necesitate puterea părții de a-și reprezenta urmările diferitelor angajamente juridice. Sancțiunea care intervine în această ipoteză este nulitatea relativă, aceasta fiind specifică lipsei de discernământ. Pe de altă parte, dacă lipsa cauzei se datora lipsei contraprestației în contractele sinalagmatice, lipsei predării bunului în contractele reale, lipsei intenției de a gratifica în contractele cu titlu gratuit, lipsește scopul imediat al contractului care absoarbe eroarea asupra scopului mediat, așadar lipsește cauza în întregime.

În ipoteza cauzei false, asimilată în prezent cu lipsa de cauză, ne aflăm în prezența unei erori asupra scopului mediat, adică asupra motivului determinant. Acest aspect evidențiază strânsa legătură care există între eroarea esențială și elementul subiectiv care intră în conținutul noțiunii de cauză²³.

Vorbind despre existența cauzei trebuie scos în evidență faptul că doctrina juridică și jurisprudența au extins uneori noțiunea de cauză, mai ales în înțelesul său de scop imediat și direct al angajamentului contractual în cazul contractelor sinalagmatice, de la momentul încheierii unui asemenea contract și pe terenul executării acestuia²⁴. Astfel se susține că ideea de cauză are un înțeles bivalent. În primul rând cauza ca și condiție de fond pentru încheierea valabilă a contractului trebuie să existe în momentul contractării sub sancțiunea nulității. În al doilea rând cauza în sensul de scop al executării contractului trece dincolo de momentul formării acestuia și ajunge pe tărâmul executării obligațiilor asumate de către părțile contractante; în această accepțiune absența cauzei este explicația și constituie unul dintre fundamentele efectelor specifice ale contractelor sinalagmatice: excepția de neexecutare, rezoluțiunea contractelor, caducitatea și riscul contractual.²⁵ Cu alte cuvinte, cauza trebuie să existe pe toată durata contractului, nu doar la momentul formării sale, pentru că numai o cauză validă poate garanta echitatea contractuală și deci producerea efectelor actului juridic așa cum au fost prevăzute de părți.

Nu în ultimul rând, trebuie menționat că operațiunea de simulație nu presupune lipsa de cauză a actului aparent. În acest caz cauza actului exhibit public o ascunde doar pe cea a actului secret, ceea ce face ca ea să fie falsă, dar în această ipoteza nu interesează decât analiza cauzei actului ascuns și a cauzei simulatorii spre a determina liceitatea simulației în ansamblul său²⁶.

În doctrina franceză se specifică deopotrivă că nu trebuie confundată lipsa cauzei cu lipsa de echivalență între contraprestații. Astfel se arată că lipsa de cauză nu rezultă dintr-o simplă ruptură a echilibrului economic dintre prestațiile reciproce, ci este nevoie de o veritabilă lipsă a contraprestației, prin urmare aceasta să fie inexistentă sau derizorie²⁷.

3.2 Cauza trebuie să fie licită și morală. Articolul 968 din vechea reglementare definea cauza ilicită ca fiind aceea prohibită de legi sau contrarie bunelor moravuri și ordinii publice, iar sancțiunea unei cauze nelicite era lipsirea obligației de orice efect.

Dacă în practica judiciară și doctrina aferentă vechiului Cod civil noțiunea de cauză ilicită era interpretată în sens larg astfel încât să cuprindă și conceptul de cauză imorală, în noua reglementare legiuitorul a înțeles să prevadă în mod expres și distinct condiția de valabilitate a cauzei care vizează moralitatea acesteia, conformitatea ei cu bunele moravuri.

²²L.Pop, *op cit.*, p. 157

²³Gh.Belevu, *op. cit.*, p.171

²⁴*Idem*, p 170

²⁵Fr. Terré ; Ph. Symler ; Yv. Laquette, *op.cit.*, p. 330.

²⁶P.Vasilescu, *op. cit.*, p. 372.

²⁷ Fr. Terré ; Ph. Symler ; Yv. Laquette, *op.cit.*, p. 332.

Caracterul licit al cauzei vizează conformitatea acesteia nu doar cu normele legale imperative dar și cu ordinea publică însă fără să mai înglobeze, după cum am arătat conformitatea cu regulile de conviețuire socială.

Astfel după cum se poate observa din redactarea textului alin 2 al art. 1236 se face distincție între lege și ordinea publică, întărind astfel ideea ca aceasta cuprinde o sferă mult mai largă care înglobează și aspecte legate de ordinea socială și economică. Se face în acest fel distincție între ordinea publică expresă, textuală sau legislativă și ordinea publică implicită, virtuală sau judiciară²⁸. Cât despre bunele moravuri doctrina a conchis că acestea reprezintă ansamblul regulilor moralei sociale considerate fundamentale pentru însăși ordinea unei societăți, catalogate din acest motiv ca fiind o noțiune variabilă.²⁹

Datorită concepției despre cauză în dreptul nostru privat judecătorului îi este permis să facă un control eficace al liceității contractelor fără a pune în pericol securitatea dinamică a circuitului civil.

S-a arătat că verificarea caracterului licit și imoral al cauzei se poate realiza cu succes nu doar prin analizarea scopului imediat al contractului, ci mai ales a celui mediat, care este subiectiv și variabil de la contract la contract.

În contractele sinalagmatice cu titlu oneros se poate observa ca liceitatea scopului imediat al cauzei este strâns legată de caracterul licit al obiectului. Înțeleasă fiind ca reprezentarea mentală a contraprestației în considerarea căreia este dat angajamentul contractual, cauza este ilicită atunci când obiectul contractului este ilicit³⁰. Prin urmare scopul imediat este rareori privit în mod separat față de obiectul ilicit și imoral, ceea ce face ca de regulă contractul să fie desființat datorită obiectului său ilicit, în înțelesul de operațiune juridică.³¹

Marea majoritate a contractelor sinalagmatice au însă ca obiect operațiuni juridice în care prestațiile părților privite separat de ceea ce ele urmăresc, sunt cu totul neutre și în consecință întotdeauna licite. De exemplu într-un contract de vânzare cumpărare a unui imobil cauza imediată a angajamentului cumpărătorului de a plăti prețul este considerația obligației în contrapartidă a vânzătorului de a-i transfera dreptul de proprietate asupra aceluși imobil, este evident că având un caracter abstract, cauza astfel înțeleasă, nu poate fi supusă niciunei judecați de valoare spre a i se verifica liceitatea.³² Totuși s-a făcut precizarea că în contractele nenumite este posibil ca și scopul imediat să aibă un caracter ilicit.³³

Acesta este motivul pentru care singura modalitate de a efectua un control eficient al liceității și moralității cauzei este cercetarea atentă a scopului mediat, subiectiv și variabil, anume a motivului ce a determinat fiecare parte să se oblighe prin contract, și dacă acesta încalcă sau nu ordinea publică și bunele moravuri. Așadar putem spune că vânzarea sau locațiunea unui imobil, din punct de vedere al scopului imediat și abstract este întotdeauna licită. Însă ceea ce poate imprima convenției un caracter ilicit și imoral este scopul mediat, subiectiv al cumpărătorului care poate da imobilului o destinație contrară ordinii publice și bunelor moravuri, precum folosirea în scopul falsificării de monedă sau drept casă de toleranță³⁴. În doctrină de asemenea s-a mai scos în evidență caracterul ilicit și imoral al unui contract de împrumut atunci când acesta are ca scop să permită unui jucător să continue o partidă sau de a finanța achiziționarea unei case de toleranță³⁵.

În privința contractelor cu titlu gratuit în special donațiile, din punctul de vedere al scopului imediat se poate spune deopotrivă ca intenția de a gratifica privity abstract va fi întotdeauna licită.

²⁸ *Idem*, p. 374.

²⁹ POP L. *op. cit.*, p. 382-385.

³⁰ Fr. Terré ; Ph. Symler ; Yv. Laquette, *op.cit.*, p. 337.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

³³ M. Nicolae, „*Actul juridic civil*”, în *Drept civil român. Curs selectiv pentru licență (2000)*”, Ed. Press MIHAELA S.R.L., București 2000, p. 45.

³⁴ Fr. Terré ; Ph. Symler ; Yv. Laquette, *op. cit.*, p. 338.

³⁵ *Ibidem*.

Ceea ce prezintă interes și în acest caz este scopul mediat, subiectiv, concret și variabil, de la contract la contract, adică motivul determinant al hotărârii de a contracta care poate duce la constatarea faptului că acel contract este contrar legilor imperative, ordinii publice, sau adesea bunele moravuri, cum ar fi obținerea unor servicii pe care legea le interzice ori morala le reprobă³⁶. Atât în jurisprudența românească cât și în cea franceză s-a obținut desființarea unor contracte de donație atunci când acestea au avut drept cauză mediată stabilirea ori menținerea de raporturi imorale (de concubinaj); pe de altă parte, donația nu era declarată nulă pentru cauză ilicită în ipoteza în care avea un scop legitim, precum acela de a repara prejudiciul cauzat concubinei prin ruperea relației de concubinaj sau acela de a permite creșterea și educarea copiilor rezultați din concubinaj³⁷. Trebuie să spunem totuși că imoralitatea cauzei este o chestiune de fapt lăsată la luminile instanței învestită cu judecarea cauzei și a cărei apreciere depinde foarte mult de înțelesul inconstant și vag al moralei publice.

Ori de câte ori se pune problema cauzei ilicite în concepția dreptului nostru preluată din soluțiile tradiționale ale dreptului francez se afirma că este necesar să se facă distincție între contractele cu titlu oneros și cele cu titlu gratuit. Distincția era făcută în sensul că în ipoteza contractelor cu titlu oneros motivul determinant care constituie cauza impulsivă a operației juridice, dacă este ilicit, va atrage sancțiunea nulității numai dacă a fost cunoscut sau a putut fi cunoscut de către cealaltă parte, iar în cazul contractelor cu titlu gratuit, această ultimă cerință nu mai trebuia îndeplinită pentru a intervenii sancțiunea.

Potrivit alin. (2) al art. 1238 N.C.C., „Cauza ilicită sau imorală atrage nulitatea absolută a contractului, dacă este comună, ori în caz contrar, dacă cealaltă parte a cunoscut-o sau, după împrejurări, trebuia să o cunoască“. Din formularea textului legal rezultă că noua reglementare nu face niciun fel de distincție în materia sancțiunii pentru cauză ilicită, după cum contractul este cu titlu oneros sau cu titlu gratuit. Tot din interpretare literală, rezultă că legiuitorul a avut în vedere două ipoteze:

Prima, este aceea când cauza ilicită sau imorală este comună părților, caz în care va trebui să se facă o analiză riguroasă a ambelor voințe individuale ale părților, și care practic restrânge foarte mult posibilitatea de desființare a contractului. Însă cea de-a doua ipoteză face să poată fi sancționat și comportamentul culpabil al cocontractantului care cunoscând sau trebuind să cunoască scopul ilicit al celeilalte părți, a consimțit la încheierea contractului³⁸. Simpla ignorare a scopului ilicit sau imoral al celeilalte părți nu este suficientă pentru înlăturarea sancțiunii nulității atâta timp cât cocontractantul putea să descopere adevăratul scop urmărit prin depunerea unor diligențe rezonabile.

Prin acest mecanism se urmărește a se păstra securitatea raporturilor juridice și protecția părții contractante de bună - credință care nu trebuie pusă în situația de a suporta efectele nulității contractului datorată unui mobil ilicit sau imoral, pe care nu l-a cunoscut și nici nu putea să-l cunoască³⁹.

Această soluție a fost aspru criticată în spațiul dreptului francez contemporan arătându-se că verificarea conformității contractelor cu ordinea publică din perspectiva cauzei ilicite este o problemă în primul rând de interes public. „Or, cerința ca mobilul ilicit sau imoral să fie cunoscut de cealaltă parte este o exigență prea mare care împiedică uneori desființarea contractelor și îngreșează rolul moralizator al cauzei“⁴⁰. S-a spus că nici din punctul de vedere al intereselor particulare soluția tradițională nu este satisfăcătoare, în ipoteza în care cel care cere declararea nulității contractului este cel care nu a cunoscut mobilul ilicit sau imoral cu valoare de motiv determinant al angajamentului contractual.

Pentru a se remedia această problemă anumiți autori francezi au propus ca prin cauză ilicită

³⁶ POP L, op cit. p 360.

³⁷Fr. Terré ; Ph. Symler ; Yv. Laquette, op. cit., p 339.

³⁸C. Zamșa, comentariul art. 1238 în Fla. A. Baias, E. Chelaru, R.Constantinovici, I. Macovei (ed.coord.), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2664*, Editura C.H. Beck, București, 2012, p.1299.

³⁹L. Pop, op cit. p. 361.

⁴⁰J. Flour,J.-Luc.Aubert, E. Savaux „*Droit Civil. Les obligations I. L' acte juridique*“, 9^e edition, Ed.Armand Colin Paris 2000, p. 188.

să se înțeleagă, scopul ilicit sau imoral vizat de părțile contractului, sau de una dintre ele, inerent conținutului acelui contract, circumstanțelor încheierii sale ori rezultatului său, fără a se mai preocupa dacă a fost sau nu cunoscut de către cealaltă parte."⁴¹

O altă noutate adusă de noul Cod civil este aceea prevede în mod expres fraudă la lege prin art. 1237 ca un caz particular în care cauza contractului este ilicită. Articolul are următorul conținut, „cauza este ilicită și atunci când contractul este doar un mijloc pentru a eluda aplicarea unei norme legale imperative”.

S-a arătat că în acest caz caracterul ilicit al cauzei nu se manifestă în legătură cu modul intrinsec de formare al contractului, acesta fiind valabil încheiat, ci în legătură cu modul extrinsec de raportare a contractului față de incidența unei norme legale imperative⁴²

Frauda la lege este incidentă atunci când o normă imperativă ar fi fost aplicată în defavoarea cel puțin a uneia dintre părțile contractante, dacă nu s-ar fi încheiat contractul. Pentru a atrage sancțiunea nulității absolute este necesar ca ambele părți să urmărească eludarea unei norme imperative sau cel puțin ca cealaltă parte să fi cunoscut sau să fi putut să cunoască acest scop al cocontractantului. Trebuie precizat că este necesară o distincție între fraudă la lege și fraudarea intereselor altor persoane terțe de contract. Explicația constă în aceea că drepturile persoanelor respective nu fac obiectul de reglementare al unor norme imperative, fiind vorba despre protejarea unor interese private.

Mai trebuie adăugat aici că după modelul francez noul cod cuprinde un text special cu privire la proba cauzei. Textul art. 1239 N.C.C. reia într-o altă formulare ideile vechiului articol 967, iar din cuprinsul său se pot desprinde două prezumții cu privire la cauză.

În primul rând este vorba despre prezumția de existență a cauzei chiar și atunci când nu rezultă expres din înscrisul constatator al contractului. Nu este prezumată doar existența unei cauze, ci și valabilitatea acesteia, astfel încât legea consideră contractul valabil chiar și atunci când cauza nu este expres prevăzută. Ambele prezumții sunt relative, ceea ce înseamnă că pot fi înlăturate prin proba contrară, iar sarcina probei aparține celui care invocă lipsa ori nevalabilitatea cauzei. S-a spus că problema probei inexistenței cauzei se poate pune numai în privința elementului său obiectiv, anume scopul imediat, deoarece numai acesta poate eventual lipsi, iar această lipsă ar absorbi și lipsa scopului mediat⁴³. În viziunea noului cod cauza falsă este asimilată lipsei de cauză fiind practic o eroare asupra existenței cauzei

3.3.Sanctiunea neîndeplinirii condițiilor de validitate a cauzei. În tăcerea vechiului cod care nu conținea prevederi exprese cu privire la sancțiunea incidentă, prevăzând doar că obligația fără cauză sau fondată pe o cauză falsă și nelicită nu poate produce niciun efect, era evident ca este vorba de nulitate însă fără a se preciza clar dacă aceasta este relativă sau absolută sarcina stabilirii acestui aspect a revenit doctrinei.

În doctrină se arată că sancțiunea incidentă diferă în funcție de împrejurările care determină nevalabilitatea cauzei.⁴⁴

Când lipsa cauzei se datorează lipsei discernământului sunt inexistente ambele elemente ale cauzei, atât cel imediat cât și cel mediat deoarece ambele presupun prezența discernământului; în această ipoteză inexistența cauzei atrăgea nulitatea relativă ca sancțiune specifică lipsei de discernământ. Același tip de nulitate intervine și în ipoteza cauzei când suntem în prezența unei erori asupra scopului mediat mai precis motivul subiectiv determinant al contractului. Așadar, se considera în mod justificat că sancțiunea aplicabilă este nulitatea relativă care lovește actul juridic cazul tuturor viciilor de consimțământ.

⁴¹C. Guelfucci- Thibierge „Nullité restitutions et responsabilité” thèse Paris I, L.G.D.J.,Paris 1993 nr. 415, *apud*L. Pop, *op cit.* p. 361.

⁴²C. Zamșa, comentariul art. 1239 în Fla. A. Baias, E. Chelaru, R.Constantinovici, I. Macovei (ed.coord.), „Noul Cod civil. Comentariu pe articole. Art. 1-2664”, Editura C.H. Beck, București, 2012, p.1299.. p 1297.

⁴³*Idem*, p 363.

⁴⁴ Gh. Beleiu, *op. cit.*,p. 170.

În schimb alte împrejurări care determină nevalabilitatea cauzei atrăgeau nulitatea absolută a manifestării de voință. Este vorba mai întâi despre cauza ilicită în înțelesul larg al termenului. Pentru această ipoteză sancțiunea nulității absolute a fost îmbrățișată unanim de către doctrină și jurisprudență grație interesului general pe care liceitatea cauzei îl ocrotește⁴⁵. De asemenea, actul juridic lipsit de cauză ca urmare a absenței scopului imediat era în opinia majoritară lovit de nulitate, absorbind eroarea asupra existenței scopului mediat, ce ar fi atras doar anulabilitatea pentru un asemenea *negotium iuris*.⁴⁶

Prin articolul 1238 noul Cod civil reglementează normativ sancțiunea care lovește actul fără cauză valabilă. Din interpretarea textului rezultă că lipsa cauzei indiferent de aspectul căruia i se datorează, atrage nulitatea relativă a contractului. Soluția adoptată de legiuitor este firească având în vedere că interesul ocrotit prin noțiunea de cauză este unul particular. Ceea ce apare ca o noutate, dar în același timp este un aspect firesc se referă la faptul că sancțiunea nulității nu va interveni dacă contractul a fost greșit calificat și poate produce alte efecte juridice. În acest caz problema este transferată pe terenul interpretării voinței interne a părților fiind absolut evidentă necesitatea calificării corecte a contractului pentru a se evita anularea unui act perfect valabil care poate produce efectele urmărite de părți.

În privința cauzei ilicite sau imorale sancțiunea a rămas aceeași, precizându-se că nulitatea absolută intervine atunci când cauza ilicită este comună ori în caz contrar, dacă cealaltă parte a cunoscut-o sau, după împrejurări trebuia să o cunoască. Așadar, contractul este menținut în ipoteza în care una din părți este de bună – credință și este total lipsită de orice mijloace de cunoaștere a caracterului ilicit al cauzei și prin urmare nu i se poate reține vreo culpă sub acest aspect. În acest fel persoana de bună-credință este protejată de prejudiciul pe care l-ar putea suferii în urma declarării nulității mai ales că potrivit art 1638 noul Cod face o schimbare de viziune cu privire la acest aspect stipulând că „prestația primită sau executată în temeiul unei cauze ilicite sau imorale rămâne întotdeauna supusă restituirii”.

S-a pus deopotrivă problema în legătură cu sancțiunea aplicabilă pentru cauză ilicită în cazul succesiunii de legi în timp despre momentul în funcție de care se apreciază liceitatea cauzei deoarece legea și ordinea publică se pot schimba între momentul încheierii contractului și cel în care judecătorul trebuie să aprecieze asupra liceității cauzei. Soluția adoptată de jurisprudență este aceea că momentul în funcție de care se apreciază validitatea contractului este acela al încheierii sale, invocându-se principiul neretroactivității legii noi în materie contractuală.⁴⁷

§4. Concluzii

Noul Cod civil conferă o reglementare amplă cauzei în cuprinsul a cinci articole, dar cu toate acestea ea rămâne cea mai controversată condiție de validitate a actului juridic.

Din punctul nostru de vedere în ciuda modului în care legiuitorul definește finalmente această condiție de fond a validității actului juridic ca izvor de obligații drept motivul determinant pentru încheierea contractului, cauza obligației își menține același rol de până acum pentru validitatea și eficacitatea manifestării de voință a părților.

În aceeași ordine de idei, nu credem că asimilarea cauzei false cu lipsa de cauză ar fi rezultatul definirii acesteia exclusiv prin raportare la scopul mediat, având în vedere că o asemenea teorie a fost susținută și în doctrina subsecventă Codului de la 1864.

Cât privește nulitatea relativă ca sancțiune pentru lipsa de cauză independent de sursa ei este consecința logică a evidenței faptului că norma juridică încălcată ocrotește un interes privat, neajunsul fiind prescriptibilitatea acțiunii în anulare. În plus, este evident că potrivit principiului *favor*

⁴⁵Gh. Beleiu, *op. cit.* p 223; D. Cosma *op cit.*, p 236.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷L. Pop, *op cit.*, p. 367

contractus, înainte de a lipsi contractul de orice efecte trebuie să existe certitudinea faptului că termenii săi sunt interpretați în sensul voinței reale a părților.

În privința cauzei ilicite imorale ori a fraudei la lege, care acum beneficiază de o binevenită definiție, sancțiunea nu putea fi alta decât nulitatea absolută, fiind în joc mai mult decât un interes particular. De asemenea, credem că este justificată o abordare distinctă a imoralității cauzei față de caracterul ilicit al acesteia deoarece în definitiv cele două concepte, moralitatea și liceitatea cauzei, ocrotesc pe de o parte ordinea juridică, iar pe de alta valori morale a căror importanță o depășește adesea pe aceea a unei norme juridice.

Totodată, faptul că lovirea contractului de o nulitate absolută este condiționată de cunoașterea caracterului ilicit sau imoral de către ambele părți contractante denotă aceeași preocupare a legiuitorului pentru salvarea contractului. Este deopotrivă esențial faptul că nu este suficientă pentru menținerea validității contractului simpla necunoaștere de către cocontractant a cauzei ilicite, fiind necesară imposibilitatea de cunoaștere a acesteia raportat la împrejurările concrete ale încheierii contractului. Așadar, lipsa de diligență a uneia dintre părți nu este de-ajuns pentru menținerea efectelor contractului prin invocarea bunei-credințe acesteia din urmă.

Autonomia acțiunii în rectificare de carte funciară. Lipsa efectelor inexistenței unei acțiuni de fond

**Avocat Eugen Tițoiu
Baroul Dolj**

I. Publicitatea imobiliară. Noțiuni cu caracter general

Efectul principal al încheierii unor raporturi juridice între diferitele subiecte de drept este nașterea drepturilor subiective în patrimoniul unei persoane, dreptul civil obiectiv preocupându-se concomitent și de protecția acestora sub un dublu aspect¹: atât static, care vizează existența și apărarea drepturilor patrimoniale actuale dobândite valabil, cât și, dinamic, care vizează circuitul juridic al drepturilor viitoare care fac obiect al operațiunilor/raporturilor juridice.

Alături de ansamblul mijloacelor de apărare a drepturilor subiective patrimoniale, publicitatea reprezintă principalul mijloc de protecție a drepturilor subiective civile, cuprinzând *totalitatea modalităților prin care anumite acte, fapte sau alte operații ori situații juridice sunt aduse la cunoștință publicului or, după caz, sunt săvârșite în locuri publice, cu sau fără participarea acestuia, în scopul satisfacerii unor interese publice sau private*².

Însă, pentru ca efectul securității raporturilor juridice să se producă în mod real, este necesar ca publicitatea realizată prin cărțile funciare să oglindească în mod fidel, în permanență situația juridică a imobilelor prin descrierea acestora cât mai exactă, prin înscrierea drepturilor reale existente asupra imobilelor, cu indicarea titularilor acestor drepturi și înscrierea corectă a actelor, faptelor sau altor raporturi juridice în legătură cu fiecare imobil cuprins în cartea funciară³.

II. Acțiunea de carte funciară. Noțiune.

De cele mai multe ori, starea tabulară înscrisă în cărțile funciare reflectă într-un mod real situațiile de fapt existente la un moment dat, cu privire la un imobil, însă, nu de multe ori acestea nu sunt conforme, acțiunea de rectificare de carte funciară reprezentând mijlocul procedural de restabilire a legalității evidențelor funciare, fie că acestea sunt încheierile de înscriere a drepturilor sau a oricăror alte fapte juridice, fie chiar înscrierile propriu – zise în cartea funciară a unui imobil⁴.

De lege lata, în sens larg, *Prin rectificare se înțelege radierea, îndreptarea sau corectarea oricărei înscrieri inexacte efectuate în cartea funciară*⁵.

Vechile dispoziții din Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare prevedeau, al art. 33 alin. 2) că, prin rectificare se înțelege radierea, îndreptarea sau menționarea înscrierii oricărei operațiuni, susceptibilă a face obiectul unei înscrieri în cartea funciară.

În sens restrâns, prin rectificare se înțelege numai radierea, adică suprimarea, în tot sau în

¹ în acest sens, Ioan Albu, *Noile cărți funciare*, Editura Lumina Lex, București, 1997, pag. 3 – 6.

² în Marian Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, Vol. I – Introducere în publicitatea imobiliară, Editura Universul Juridic, București, 2006, pag. 130.

³ Marian Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, Vol. II – *Noile cărți funciare*, pag. 563.

⁴ Art. 907 alin. 1) din Legea nr. 287/2009 a Codului Civil prevede că, atunci *Când o înscriere făcută în cartea funciară nu corespunde cu situația juridică reală, se poate cere rectificarea acesteia.*

⁵ Art. 907 alin. 2) din Legea nr. 287/2009 a Codului Civil.

partea, a înscrierilor de carte funciară prin înlăturarea unei înscrieri existente ca urmare a efectuării unei alte înscrieri⁶. Practic, acțiunea de rectificare reprezintă mijlocul juridic, procedural prin care este realizată operațiunea tehnico-juridică contrară oricărei înscrieri neconforme cu realitatea juridică a unui imobil, cele două nefiind similare.

Prima se desfășoară în contradictoriu, în fața instanței de judecată, iar cea de-a doua conform procedurilor prevăzute de Regulamentul de carte funciară aprobat prin Ordinul nr. 700/2014 al Președintelui Autorității Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară, în cadrul Birourilor de Carte funciară județene de către registratorii de carte funciară.

Însă, în practica instanțelor de judecată, încă nu se realizează o distincție fidelă a celor două valențe juridice ale instituției rectificării, fapt care conduce la o respingere a cererilor care au un asemenea obiect, fie cu motivația inadmisibilității acestora, pentru lipsa unei acțiuni de fond sau și mai grav, respingerea pe fond, ca neîntemeiate.

Astfel, într-un asemenea cauză, Judecătoria Craiova⁷, deși stabilește că situația juridică reală a imobilului este neschimbată de la data pronunțării unei sentințe civile în anul 1980, în cadrul unui litigiu privind partaj succesoral și ieșire din indiviziune dintre autorii părților, deschiderea cărții funciare având ca temei această hotărâre judecătorească, fiind însă eronată, prin înscrierea unor alte cote – părți decât cele reale din dreptul de proprietate supra construcțiilor, cererea de rectificare a fost respinsă ca neîntemeiată fără nicio motivare.

În opinia noastră, confuzia este creată de dispozițiile art. 907 alin. 3) și art. 908 alin. 2 și 4) Cod Civil, dar și de art. 33 alin. 1) din Legea nr. 7/1996 care prevăd că rectificarea, ca operațiune tehnico-juridică (art. 907 alin. 3 prima parte și art. 908 alin. 2) și acțiunea de rectificare de carte funciară (art. 907 alin. 3 a doua parte și art. 908 alin. 4 Cod Civil) se pot realiza fie prin recunoaștere făcută prin declarație autentică, de către titularul în favoarea căruia s-a făcut înscrierea eronată, fie prin hotărâre judecătorească.

Însă, această din urmă modalitate, poate fi pronunțată în două situații, fie în cadrul unei cereri de rectificare de carte funciare care este exercitată direct fără formularea și a unei acțiuni/petit de fond, fie în cadrul unei cereri de rectificare concomitente/subsidiare sau ulterioare unei acțiuni de fond.

III. Autonomia acțiunii în rectificare față de acțiunea de fond ;

Prezentul articol își propune să cerceteze dintr-o perspectivă mai mult practică, prima situație, avută în vedere de către legiuitor la pct. 1 al art. 908 Cod Civil, prima parte, *a înscrierii sau încheierii nevalabile*, la pct. 2, dreptul înscris a fost greșit calificat, precum și la pct. 3, *nu mai sunt întrunite condițiile de existență a dreptului înscris sau au încetat efectele actului juridic în temeiul căruia s-a făcut înscrierea*, ale aceluiași text de lege.

În opina noastră, aceste cazuri prevăzute de legiuitor au în vedere situația formulării acțiunii de rectificare fără o acțiune de fond, demersul nostru are în vedere identificarea unor similitudini, a unui tipar al genului.

În reglementarea inițială⁸, a acestui caz de rectificare prevăzut de art. 908 pct. 1 prima parte, textul de lege vorbea numai de înscrierea de carte funciară, doctrina asimilând și situația nevalabilității încheierii de carte funciară acestuia⁹, pentru ca, în reglementarea actuală, legiuitorul adăugând și acest caz distinct, de nevalabilitate a încheierii.

De asemenea, în ceea ce privește reglementarea de la pct. 2 și 3 ale art. 908 Cod Civil, aceasta este identică cu cea din Legea nr. 7/1996.

⁶ Marian Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, Vol. II – Noile cărți funciare, pag. 564.

⁷ Sentința civilă nr. 7989 pronunțată în dos. nr. 31481/215/2016 la data de 23.06.2017 de către Judecătoria Craiova, nepublicată.

⁸ Art. 34 alin. 1) pct. 1 din Legea nr. 7/1996: *înscrierea sau actul în temeiul căruia s-a efectuat înscrierea nu a fost valabil*;

⁹ A se vedea Marian Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, Vol. II – Noile cărți funciare, pag. 567.

În aceste condiții, în practica mai veche, dar și mai nouă, au fost identificate situații în care acțiunea în rectificare trebuie imperativ precedată, fiind condiționată (art. 908 alin. 4 Cod Civil) de existența unei hotărâri judecătorești date pe fondul dreptului, precum cele enumerate cu caracter exemplificativ de art. 907 alin. 3) Cod Civil: în anulare, rezoluțiune, reducțiune, dar și, așa cum continuă norma de drept, pentru orice altă acțiune întemeiată pe o cauză de ineficacitate, care formează obiect al art. 908 pct. 1) a doua parte, pct. 3) a doua parte, precum și pct. 4, însă numai în anumite situații.

În exprimarea legiuitorului, sunt avute în vedere orice alte acțiuni petitorii, care au ca obiect drepturi reale asupra unui imobil, începând cu acțiunea în revendicare, care se vor constitui procesual în cereri principale ale acțiunii introductive, nefiind posibilă ca în cadrul unei acțiuni de rectificare de carte funciară formulate pe cale principală să poată fi declarată/constatată ineficacitatea lato sensu a unui act juridic, fapt posibil numai în cadrul unei cereri de fond¹⁰.

Bineînțeles, situația este ipotetic posibilă, atunci când instanța de judecată ar proceda la declararea/constatarea ineficacității actului juridic prin considerentele hotărârii, întrucât, în situația formulării unui petit de cerere cu un asemenea obiect, în cadrul unei acțiuni în rectificare de carte funciară, chiar dispus după această solicitare, instanța de judecată va trebui să procedeze, cu ocazia stabilirii competenței sale, la identificare cererilor principale și accesorii, rectificarea urmând calea petitelui principal, de fond.

De asemenea, în practică, pot fi imaginate și situații în care acțiunea în rectificare nu trebuie precedată, nefiind condiționată de o hotărâre dată într-o acțiune de fond, de pildă atunci când în mod greșit s-a calificat un anumit drept, când natura lui rezultată din actul juridic care a întemeiat înscrierea era diferită, s-a omis, odată cu înscrierea dreptului de proprietate, și înscrierea dreptului de uzufruct constituit prin același act unei alte persoane¹¹, precum și lipsa încheierii de carte funciară, înscrierea unei acte cote din dreptul de proprietate decât cea prevăzută în actul juridic, lipsa transferului sarcinilor asupra tuturor parcelelor rezultate după o operațiune de dezmembrare¹².

Alte situații, care se circumscriu sferei de cercetare sunt îndeplinirea termenului extinctiv, în situația în care dreptul a fost constituit de o asemenea manieră, de exemplu un drept de uzufruct viager, precum și a îndeplinirii unei condiții rezolutorii prevăzute în actul juridic, adică acele situații care au ca efect încetarea condițiilor de existență a dreptului înscris.

În opinia noastră, ceea ce reprezintă elementul comun, care rezultă din enumerarea exemplificativă de mai sus și prin care ar putea fi identificate situațiile în care acțiunea de rectificare de carte funciară nu este condiționată de o acțiune de fond prealabilă sau cel puțin concomitentă, este dreptul persoanei vătămate prin înscriere/încheiere de a formula, în cele mai multe cazuri și reexaminare și apoi plângere de carte funciară în condițiile prevăzute de dispozițiile art. 31 din Legea nr. 7/1996, dar care fie nu a fost parcursă sau deși, a fost parcursă, a fost respinsă.

În opinia noastră, în această ultimă situație, considerăm că, nu este posibilă respingerea ca inadmisibilă a acțiunii de rectificare de carte funciară sau pentru autoritate de lucru judecat, tocmai pentru că încheierea de reexaminare a registratorului sau hotărârea judecătorească din plângere exercitată împotriva încheierii de carte funciară nu are autoritate de lucru judecat.

Bineînțeles că, în practică, în multe situații, biroul de carte funciară nu va comunica Încheierea de carte funciară care lezează drepturile unei terțe persoane, către aceasta, întrucât nu sunt identificate la momentul redactării acesteia, persoanele interesate, fapt ceea ce face posibilă neintroducerea unei cereri de reexaminare la acesta și apoi a plângerii la judecătoria în circumscripția căreia se află imobilul.

¹⁰ a se vedea și Decizia civilă nr. 353 R/ 17.03.2015 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV a Civilă, pag 7 în <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-b1ljccz/>.

¹¹ a se vedea și Decizia civilă nr. 353 R/ 17.03.2015 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV a Civilă, pag 7 în <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-b1ljccz/>.

¹² A se vedea și Marian Nicolae, *Tratat de publicitate imobiliară*, Vol. II – Noile cărți funciare, pag. 581 – 581.

De asemenea, un alt element care poate fi folosit la identificarea situațiilor avute în vedere de demersul nostru, este acela al posibilității soluționării situației litigioase privitoare la neconformitatea dintre situația reală și încheiere/înscris și prin declarația autentică de recunoaștere a titularului dreptului înscris eronat.

Astfel, așa cum am mai arătat mai sus, plecând de la distincția dintre rectificarea de carte funciară, ca operațiune tehnică și ca acțiune judecătorească de carte funciară, considerăm că, ori de câte ori, este posibilă soluționarea situației litigioase și prin declarație notarială, de cele mai multe ori, cererea de chemare în judecată nu va fi condiționată de o acțiune de fond.

Și avem în vedere, faptul că, în practică, declarația titularului dreptului înscris eronat, poate să vizeze nu numai un drept real în totalitatea acestuia, ci și părți din întinderea acestuia, astfel că, situația ar necesita efectuarea unei expertize pentru formarea convingerii titularului înscris eronat, foarte greu de realizat numai prin declarație autentică dată în fața notarului public.

De asemenea, avem în vedere că, declarația autentică unilaterală nu poate avea ca efect ineficacitatea unui act juridic civil cu caracter bilateral/multilateral, adică a acelor situații care privesc circuitul juridic al bunurilor, a dinamicii drepturilor patrimoniale nevalabil transmise.

Însă, ceea ce reprezintă un tipar, aplicabil în toate situațiilor de formulare a acțiunii în rectificare fără acțiune de fond, este acela al identificării, în practică, a cazului în care este pus în discuție chiar fondul drepturilor părților asupra unui imobil, întinderea, natura lor, tranșând pe fond cui și în ce măsură aparține acest drept¹³ fiecăruia.

Astfel, ori de câte ori, este pus în discuție însuși dreptul patrimonial asupra imobilului, este necesară formularea acțiunii de rectificare de carte funciară ulterior sau concomitent cu acțiunea de fond, iar atunci când este suficientă dispoziția instanței cu privire la rectificarea stării tabulare, ca operațiune tehnică numai prin verificarea, de către aceasta a conformității cărții funciare cu situația juridică reală a imobilului, aceasta se va realiza în cadrul unei acțiuni de rectificare de carte funciară autonome.

Această concluzie, pleacă și de la obiectul însuși al Cărilor Funciare, de publicitate imobiliară, de opozabilitate față de terți, niciodată o acțiune în rectificare nu va putea tranșa aspectele litigioase pe fondul raporturilor juridice dintre părți, aceste aspecte putând face numai obiectul unei acțiuni pe fond, ci numai aspecte care țin exclusiv de procedura de înscriere în cartea funciară reglementată de Legea nr. 7/1996¹⁴, precum și de dispozițiile de drept material cuprinse în Codul Civil.

În aceste condiții, alături de jurisprudența citată¹⁵, considerăm că, atunci când legiuitorul, care a înțeles să nu facă o distincție foarte clară, între situațiile în care trebuie formulată o acțiune de fond înainte sau concomitent cu cea de rectificare, de rectificarea ca operațiune tehnică dispusă prin hotărâre judecătorească, vorbește de acesta în cuprinsul art. 907 și 908 Cod Civil, trebuie înțeles actul jurisdicțional al instanței de judecată în cadrul unei acțiuni de rectificare autonome și nu în cadrul sau după acțiunea de fond.

În opinia noastră, suficiența demersului procesual al investirii instanței cu o acțiune reală precum cea în rectificare de carte funciară, întrucât este apărut un drept real asupra unui imobil, are în vedere acele situații în care este necesară numai verificarea conformității dintre starea tabulară și situația juridică reală a acestuia.

Astfel, considerăm că, stabilirea cazurilor de rectificare, autonom formulate de o acțiune de fond, adică fără o asemenea cerere în instanța, ține de identificarea cazurilor în care este evidențiat aspectul static al securității raporturilor juridice civile, adică al acela care privește

¹³ a se vedea și Decizia civilă nr. 353 R/ 17.03.2015 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV a Civilă, pag 7 în <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-b1ljccz/>.

¹⁴ a se vedea și Decizia civilă nr. 353 R/ 17.03.2015 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV a Civilă, pag 7 în <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-b1ljccz/>.

¹⁵ Decizia civilă nr. 353 R/ 17.03.2015 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV a Civilă, pag 7 în <https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-b1ljccz/>.

conservarea/apărarea conținutului juridic creat în jurul drepturilor subiective patrimoniale valabil dobândite asupra unui mobil.

Aspectul dinamic al securității drepturilor patrimoniale, care are în vedere circuitul juridic al bunurilor imobile, adică al transmiterii acestora, va reclama în toate cazurile, formularea unei acțiuni de fond, în cadrul căroră instanța de judecată va trebui să stabilească, mai întâi nevalabilitatea actului juridic, temei al înscrierii eronate, pentru ca apoi să poată fi dispusă – concomitent, în subsidiar sau ulterior prin hotărâre, rectificarea situației tabulare conform art. 908 pct. 1 partea a doua, pct. 3 partea a doua și pct. 4 Codul Civil.

De lege ferenda, considerăm că, în vederea eliminării confuziilor din practică, este necesară reglementarea, de o manieră mai clară a terminologiei folosite, atunci când se vorbește de hotărâre judecătorească și de acțiunea de fond, prin realizarea distincției dintre rectificare, ca operațiune tehnică și ca acțiune judecătorească, dar și al stabilirii unor criterii de identificare al situațiilor menționate.

Așadar, revine sarcina instanței de judecată, dar și al apărătorilor părților ca, de la caz la caz, să stabilească dacă situația din litigiu, reclamă numai o discuție cu privire la existenței/inexistența unei neconformități a evidențelor funciare cu realitatea juridică a imobilului pentru a vedea dacă acțiunea în rectificare de carte funciara este condiționată sau nu de o hotărâre dată într-un proces pe fondul dreptului subiectiv.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Principii. Condiții de admisibilitate.

**av. Dragoș Stoenac
Baroul Dolj**

One of the most effective systems for the protection of fundamental rights is the one developed by the Council of Europe with the adoption on 4 November 1950 of the European Convention on Human Rights, which entered into force on 3 September 1953. The article aims to analyze the general aspects of the Convention, the principles and conditions for admissibility of the applications to the Court.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare *Convenția*) a fost semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 și a intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. Convenția a creat inițial un mecanism juridic compus dintr-o Comisie și o Curte.

Prin Protocolul nr. 11, semnat în 1994 și intrat în vigoare la 1 noiembrie 1998, considerând că este necesar și urgent să restructureze mecanismul de control stabilit de Convenție pentru a menține și a întări eficacitatea apărării drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevăzute de convenție, având în vedere, în principal, creșterea numărului de cereri și de state membre ale Consiliului Europei, a fost înlocuit mecanismul inițial compus dintr-o Comisie și o Curte cu o nouă Curte Europeană a Drepturilor omului care va funcționa permanent.

Convenția Europeană a creat ideea că doar un act de jurisdicție internațional este în măsură să garanteze o protecție eficace a drepturilor indivizilor împotriva statelor membre.

Mecanismul de protecție a drepturilor prevăzut de Convenție are un caracter subsidiar în raport cu sistemele naționale pentru garantarea drepturilor. Principiul subsidiarității implică recunoașterea autonomiei autorităților naționale în aplicarea Convenției și stă la baza teoriei "marjei de apreciere".

Caracterul subsidiar al Convenției are două dimensiuni, o dimensiune de fond și una procedurală.

În ceea ce privește natura substanțială a convenției, aceasta garantează un minim nivel de protecție al drepturilor. Aceste reguli nu înlocuiesc legea națională, însă protecția oferită de aceasta din urmă nu se poate situa sub garanția oferită de Convenție. Dispozițiile Convenției Europene se aplică atunci când normele interne de drept nu permit o mai bună protecție a drepturilor sau când nu există nicio protecție a acestor drepturi.

În ceea ce privește dimensiunea procedurală a Convenției, aceasta se referă la garantarea drepturilor în primul rând, pe plan intern. Judecătorul național este primul chemat să asigure protecția drepturilor individuale. Prin urmare, una dintre condițiile de admisibilitate pentru plângerile în fața Curții, este epuizarea căilor interne de atac.

Drepturile și libertățile fundamentale care sunt protejate de Convenția Europeană sunt, în cea mai mare parte, drepturi de natură civilă sau care privesc politici de protejare a vieții, interzicerea torturii, dreptul la libertate și siguranță, dreptul la un proces echitabil etc.

Conform Convenției, majoritatea acestor drepturi nu sunt nelimitate într-o societate democratică, ci pot fi limitate de siguranța publică, securitatea națională, interesul economic al țării, sănătatea publică, moralitate sau de drepturile și libertățile altora.¹

¹ Mihail UDROIU și Ovidiu PREDESCU – *Protecția Europeană a drepturilor omului și procesul penal român*. Ed. C.H. Beck, București 2008, pag. 10.

Potrivit dispozițiilor art. 15 din Convenție, statele membre pot deroga, în anumite condiții de la obligațiile care le sunt impuse de Convenție, în caz de război, sau de alt pericol public ce amenință viața națiunii. Cu toate acestea, statele membre nu pot deroga de la obligația de a respecta dreptul la viață (cu excepția cazului de deces rezultând din acte ilicite de război), interzicerea torturii, interzicerea sclaviei și retroactivitatea legii penale.

Convenția Europeană este dezvoltată constant de jurisprudența Curții Europene. Spre exemplu, Curtea a statuat în cauza Irlanda contra Regatului Unit că: *“Hotărârile Curții servesc nu numai pentru a decide asupra cauzelor introduse în fața Curții, ci, în general, pentru a elucida, proteja și dezvolta normele instituite de Convenție, contribuind astfel la respectarea de către state a angajamentelor pe care le-au asumat ca Părți”*²

Curtea a statuat în mod constant în jurisprudența sa că *scopul Convenției este de a proteja drepturile care nu sunt teoretice sau iluzorii, dar care sunt concrete și efective*³

În continuare vor fi analizate cele două principii instituite de Convenție, respectiv principiul proporționalității, principiul efectivității (obligațiile pozitive și negative ale statelor) precum și condițiile de admisibilitate pentru cererile adresate Curții.

1. Principiul proporționalității

Expresia *“necesară într-o societate democratică”*, instituie un control de proporționalitate asupra puterii de decizie a statelor membre. Curtea examinează în special dacă interferența cu dreptul protejat de Convenție, în conformitate cu legea și necesitatea într-o societate democratică, satisface cerința de proporționalitate cu scopul urmărit. Un astfel de echilibru trebuie menținut între ingerință și scopul urmărit.

De exemplu, Curtea a constatat în cauza Soering contra Regatului Unit că: *“Mai mult, inerent întregii convenții este căutarea unui echilibru corect între cerințele interesului general al comunității și cerințele protecției drepturilor fundamentale ale individului”*⁴

Sarcina de a dovedi respectarea acestui principiu revine autorităților statului. În analiza proporționalității, Curtea analizează ingerințele aduse drepturilor prin referire la circumstanțele particulare ale fiecărei cauze și determină dacă motivele invocate de autorități pentru a justifica ingerința adusă dreptului sunt relevante și suficiente.

În acest sens, în cauza Jersild împotriva Danemarcei, Curtea a statuat că: *“Curtea va analiza ingerința invocată în lumina particularităților fiecărei cauze pentru a determina dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a justifica această ingerință sunt relevante și suficiente și dacă mijloacele utilizate sunt proporționale cu scopul urmărit. În acest sens, Curtea trebuie să se asigure că autoritățile naționale au aplicat standardele în conformitate cu art. 10 și, în plus, s-au bazat pe o evaluare acceptabilă a faptelor relevante.”*⁵

În cauza Dudgeon contra Regatului Unit, Curtea a hotărât că: *“Este de competența autorităților naționale să stabilească cu precădere, în raport de fiecare caz în parte, realitatea unei astfel de necesități. Autoritățile naționale păstrează o marjă de apreciere în acest sens. Cu toate acestea, deciziile lor sunt supuse controlului Curții.”*⁶

Un alt exemplu îl regăsim în cauza Barthold contra Germaniei, în care Curtea a hotărât că: *“Necesitatea restrângerii libertății de exprimare pentru unul dintre scopurile enumerate la art. 10 alin. 2 trebuie să fie stabilită într-un mod convingător”*⁷

² Cauza Irlanda contra Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, par. 154

³ Cauza Peltier contrar Franței, 21 mai 2002, par. 36

⁴ Cauza Soering contra Regatului Unit – 7 iulie 1989, par. 89

⁵ Cauza Jersild contra Danemarcei, 23 septembrie 1994, par. 31

⁶ Cauza Dudgeon contra Regatului Unit – 22 octombrie 1981, par. 52

⁷ Cauza Barthold contra Germaniei – 25 martie 1985, pag. 58

2. Principiul efectivității - Obligațiile negative și pozitive ale statelor.

Convenția Europeană a impus statelor membre atât obligații negative cât și obligații pozitive pentru a asigura eficacitatea drepturilor.

Obligațiile negative care le sunt impuse, se referă la faptul că statele membre trebuie să se abțină de la orice acțiuni care ar putea vătăma drepturile garantate de Convenție.

Curtea a făcut trimitere pentru prima dată la obligațiile pozitive ale statelor în cauza *Marckx* contra Belgiei, prin care a arătat că: *“Protejarea dreptului la respectarea vieții de familie prin alineatul 1 al articolului 8, presupune în primul rând că statul nu poate interveni în exercitarea acestui drept decât în condițiile stricte prevăzute la alineatul 2 al acestui articol. După cum a arătat Curtea în cauza “Lingvistica Belgiană” (23 iulie 1968, seria A, nr. 6, p. 33, par.7), obiectul articolului este în esență, acela de a proteja individul împotriva unei ingerințe arbitrare a autorităților publice. Cu toate acestea, Convenția nu obligă statul doar să se abțină de la o astfel de ingerință: în plus, față de această angajare, în primul rând de origine negativă, pot exista obligații pozitive inerente unui respect efectiv al vieții de familie. Aceasta înseamnă, printre altele, că atunci când statul stabilește în sistemul său juridic intern regimul aplicabil anumitor relații de familie, cum ar fi cele dintre o mamă necăsătorită și copilul ei, trebuie să acționeze într-o manieră calculată pentru a permite celor vizați să ducă o viață normală de familie. Așa cum prevede art. 8, respectul datorat vieții de familie, presupune în special, în opinia Curții, existența unor garanții juridice care să permită, din momentul nașterii, integrarea copilului în familia sa.”*⁸

Un alt exemplu de obligație pozitivă a statelor îl regăsim în hotărârea *Airey* contra Irlandei, unde Curtea a decis că: *“Obligația de a asigura un drept efectiv de acces la justiție se încadrează în categoria obligațiilor pozitive.”*⁹

3. Procedura de sesizare a Curții – condiții de admisibilitate

Curtea poate fi sesizată, printr-o cerere, de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau grup de particulari care se pretind victime ale unei încălcări de către una dintre Înaltele Părți Contractante a drepturilor recunoscute în Convenție sau în Protocoalele sale. Înalta Parte Contractantă se angajează să nu împiedice prin nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept. (art. 34 din Convenție)

Procedura care reglementează soluționarea plângerilor presupune în primul rând un prim pas în care sunt analizate condițiile de admisibilitate, urmată de o a doua etapă în care instanța se pronunță cu privire la fondul plângerii, doar dacă cererea este declarată ca fiind admisibilă în urma primei etape. Această procedură este contradictorie și este, în esență, scrisă.

Condițiile de admisibilitate sunt cele prevăzute de art. 35 din Convenție.

Reclamantul trebuie să epuizeze în primul rând toate căile interne de atac înainte de a introduce o plângere în fața Curții. Această condiție de admisibilitate obligă reclamantul să formuleze inițial o acțiune întemeiată pe dispozițiile dreptului intern pentru apărarea drepturilor sale. În cadrul acestei proceduri interne, reclamantul trebuie să epuizeze toate căile interne de atac. De exemplu, în dreptul nostru intern, reclamantul trebuie să parcurgă atât judecata în fond cauzei, cât și în căile ordinare de atac. În lipsa acestor pași, cererea formulată în fața Curții este inadmisibilă.

Nu este necesar să fie epuizate toate căile interne de atac, ci numai pe acelea *disponibile și efective* (Cauza *Ban* contra României – 7 decembrie 2006, par. 17-27 și Cauza *Ahtinen* contra Finlandei – 23 septembrie 2008). Această condiție este un efect al principiului subsidiarității.¹⁰

⁸ Cauza *Marckx* contra Belgiei, 13 iunie 1979, par. 31

⁹ Cauza *Airey* contra Irlandei – 9 octombrie 1970, par. 25.

¹⁰ Sebastian RĂDULEȚU, *Libertăți Fundamentale. Ediția a II-a revizuită și adăugită*. Ed. Didactică și Pedagogică R.A., București 2008, pag. 65

Cererea trebuie depusă în termen de 6 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii interne.

Reclamantul trebuie să invoce un drept protejat de Convenție.

În cazul României, reclamantul nu poate invoca o violare a drepturilor Convenției anterioare datei de 20 iunie 1994, aceasta fiind data la care România a ratificat Convenția. Curtea nu poate examina o cerere care să vizeze o violare a unui drept fundamental anterioară acestei date, întrucât ar însemna să aplice un tratat internațional cu efect retroactiv, ceea ce este inadmisibil.

Cererea nu trebuie să fie anonimă și să nu fie în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și să conțină fapte noi.

VARIA

Istoria Baroului Dolj 1928-1948

Aflându-ne în anul centenarului Marii Uniri am apreciat continuarea editării Istoriei Baroului Dolj ca reprezentând un omagiu adus avocaților acelor timpuri, celor care au modelat arhitectura României Mari din pozițiile pe care le-au deținut. Fiind bine-cunoscut rolul avocaților în formarea națiunii române și a statului național unitar român¹, considerăm că este de datoria noastră să ne îndreptăm gândurile către avocații unioniști din provinciile istorice care au făcut posibilă Unirea și care a culminat cu momentul de grație al românilor, 1 decembrie 1918.

Lansarea lucrării *Istoria Baroului Dolj 1928-1948* realizată de Dr. Șerban Pătrașcu a avut loc cu ocazia Zilei Avocatului Român, respectiv 24 iunie 2018, la sediul Baroului Dolj în prezența domnilor Ion Turculeanu - Vicepreședinte UNBR, Sevastian Cercel- decanul Facultății de Drept din cadrul Universității din Craiova, Lucian Săuleanu – decanul Baroului Dolj, Bogdan Mihăloiu – consilier în cadrul Baroului Dolj.

Editarea *Istoriei Baroului Dolj 1928-1948* este rodul colaborării instituționale dintre Baroul Dolj și Institutul de Cercetări Socio-Umane ”C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române, al cărui director a fost pentru o lungă perioadă de timp Domnul profesor Cezar Avram, fiind locul cuvenit să-i aducem mulțumiri pentru susținerea proiectului comun. Apreciem această monografie ca fiind o reușită care completează, alături de *Istoria Baroului Dolj în documente 1911-1957* (Editura Universul Juridic, 2015) și *Congresul General al Avocaților din România, Craiova 1928* (Editura Universul Juridic, 2017), seria lucrărilor monografice dedicate avocaților doljeni, demers ale cărui baze au fost puse în anul 2015 și care sperăm că va continua cu lucrări dedicate avocaturii din timpul dictaturii comuniste, dar și de după 1989.

Perioada aleasă, anume 1928-1948, nu este întâmplătoare dacă avem în vedere că lucrarea lui G.Mil. Demetrescu² se preocupă de perioada 1864-1928, iar anul 1948 este un an dramatic, al epurării avocaților și desființării barourilor, evenimente care schimbă destinul avocaturii românești. Anul 1928 este și anul organizării în Craiova a Congresului General al Avocaților din România. Ne-am propus în acest fel să readucem în atenția avocaților craioveni și gloria acelor vremuri, dar și încercările prin care a trecut profesia într-o perioadă relativ scurtă. Nu au fost trecute cu vederea nici momentele mai delicate ale avocaturii din România interbelică, precum românizarea barourilor³, care a încins spiritele în Adunarea Generală din 7 februarie 1937 când se adoptă moțiunea *numerus nullus* ori formarea Grupului Avocaților Democrați (în fapt, comuniști) urmată de epurarea avocaților după

¹ Menționăm excelența lucrare editată d-nii avocați Lazăr Gruneanțu și Mirel Ionescu, *Contribuția avocaților din Transilvania și Banat la Marea Unire*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2018, lansată în data de 23 iunie 2018 cu ocazia Consiliului UNBR desfășurat la Alba-Iulia.

² G.Mil. Demetrescu, *Istoria Baroului Dolj de la 1864-1928*, Tiparul Prietenii Științei, Craiova, 1928, lansată cu ocazia Congresului General al Avocaților din România care a avut loc la Craiova în perioada 7-9 septembrie 1928. Lucrarea a fost reeditată de către Baroul Dolj în anul 2015 la Editura Aius din Craiova într-un tiraj de 500 exemplare.

³ Acest subiect a făcut obiectul mai multor studii, a se vedea în acest sens Lazăr Gruneanțu, *Istoria Baroului Timiș*, Ed. a II-a, Ed. Mirton, Timișoara, 2012, p. 139-145; Mirel Ionescu, Greta-Monica Miron, *Istoria Baroului Cluj*, Ed. Argonaut/Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2012, pag. 135-148.

1945 prin arestarea sau excluderea acestora⁴, cu efecte dramatice pentru profesia de avocat dacă avem în vedere datele din arhiva baroului.

Adăugarea unei pagini la istoria baroului nostru se justifică pe deplin, de-a lungul vremurilor Baroul Dolj a reprezentat un reper al avocaturii din România, în jurul căruia au gravitat personalități marcante. Doar aruncând o privire asupra activității avocaților din perioada interbelică putem să aflăm de unde am plecat, ceea ce suntem astăzi, dar mai ales să conturăm identitatea de care are nevoie profesia în aceste timpuri.

Această monografie se dorește să fie și un tablou al societății românești din perioada interbelică, cu precădere a celei craiovene, care cel puțin din perspectiva profesiilor juridice ne arată că se reușise formarea unui corp de avocați și de judecători de excepție, ne dezvăluie o serie de activități profesionale și publicistice efervescente, dar și investiții remarcabile, menționând printre acestea editarea unor reviste și lucrări de specialitate, conferințe profesionale⁵, acordarea Premiului Avram Iancu, investițiile importante de achiziționare a Vilei Themis de la Călimănești, înființarea Cercului Avocaților din județul Dolj⁶ etc.

⁴ A se vedea cu privire la acest subiect și Mirel Ionescu, *Epurarea avocaților din Baroul Cluj*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016.

⁵ Prima serie a conferințelor de stagiu a avut loc între 2 iunie 1928 și 14 iulie 1928

⁶ Cercul Avocaților din județul Dolj a fost inaugurat la data de 18 octombrie 1925 în prezența Ministrului Justiției Gh. Mârzescu, Statutul Cercului fiind autentificat de Tribunalul Dolj Secția a III-a sub nr. 3088 din 13 iulie 1925, obținându-se personalitate juridică prin hotărârea nr. 8 din 1928 a Tribunalului Dolj, Secția I.

Motivația editării Colecției Istoria Baroului Dolj trebuie căutată nu numai în planul recuperării datelor istorice și valorificării arhivei baroului, ci mai ales în dorința de renaștere a avocaturii românești, care ne obligă la menținerea vie a realității interbelice în conștiința corpului profesional. Recâștigarea respectului cuvenit de către cei care își desfășoară activitatea sub semnul zeiței Themis, nu va fi posibilă fără scoaterea la lumină a modelelor de conduită, numai astfel putând fi cunoscute și urmate. Să nu lăsăm așadar să se așterne uitarea peste cei care s-au sacrificat, iar viața nu le-a fost prea ușoară, participanți sau martiri în Cele Două Războaie Mondiale, cum, cu atât mai puțin, nu trebuie dați uitării cei care au fost închiși în timpul regimului comunist sau excluși din avocatură. Toți merită recunoștința noastră. Ceea ce a pierdut avocatura de-a lungul acestor decenii, trebuie să fie temelia renașterii noastre. Poate un pelerinaj la Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighet ar ajuta orice român să înțeleagă de ce am ajuns în situația de acum și ar afla ceea ce trebuie să facă.

Donează !

*Sângele tău poate fi miracol
pentru o nouă viață !*

Ajuta Oameni suferinzi !

Nu-ți fie frică !

Fii Om !

*Zilnic, în România, este nevoie de 1000 de litri de sânge.
450 ml de sânge donat salvează 3 vieți.
Durează 10 minute să donezi sânge.*

Piperea Asociații
ATTORNEYS AND COUNSELLORS

și

organizează conferința

Insolvența persoanei fizice și darea în plată

Craiova, România

Aula Magna "Ion Dogaru", Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova

Vineri, 19 Octombrie 2018, Ora 13.00

Conferință susținută de către

- Prof. univ. dr. **Gheorghe Piperea**
- **Marius Pîrvu**, Președinte ANPC
- **Irina Mihaela Ionescu**, Secretar General ANPC - Președinte al Comisiei Centrale de Insolvență
- Av. **Alexandru Rățoi-Pârvu**
- Av. **Andrada Georgiana Popescu**
- **Florian Mateiță**, practician în insolvență, partener RomInsolv

Participarea este gratuită.

Statuia "Mihai Viteazul" și Biserica "Sfânta Treime" din Craiova.

Intrarea este liberă în limita locurilor disponibile. Vă rugăm să confirmați prezența dvs. la adresa de e-mail: insolventaconsumatori@piperea.ro până cel târziu 16 octombrie 2018.

Parteneri media:

BURSA
ZIARUL OAMENILOR DE AFACERI

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMANIA

BAROUL DOLJ
INIȚIATĂ ÎN ANUL 1865

Ziua Avocatului Român

Luni, 25 iunie 2018, ora 18.00

Craiova, Bd. Carol I, Nr. 1, Bl. 17D mezanin

LANSARE DE CARTE

ISTORIA BAROULUI DOLJ 1928-1948

REVISTA IUSTITIA 1/2018

Cupa "Themis" la pescuit sportiv

Ediția a II-a

9 iunie 2018, Balta Teslui

Persoane de contact : Av. Adi Remus Ciucă 0762101196, Adrian Armășelu 0763667619